architectenkrant.be

Driemaandelijks - 32ste jaargang - aug/sept/okt 2026 #360 - www.architectenkrant.be
P505193 - afgiftekantoor Brussel X - ISSN 1374-5352 - verschijnt niet in juli.
Verantwoordelijke uitgever: Philippe C. Maters, Maria van Hongarijelaan 64 b6, 1083 Brussel

Manuel Aires Mateus: “De randvoorwaarden zijn ons werkmateriaal”

De gebouwen van Aires Mateus lijken de categorieën te tarten. Ze zijn tegelijk massief en immaterieel, stevig verankerd in hun omgeving maar open voor uiteenlopende interpretaties. Ze wekken de indruk dat architectuur niet zozeer draait om het bouwen van objecten, maar eerder om het vormgeven van de leegte die erin besloten ligt.

Al meer dan dertig jaar ontwikkelen Manuel en Francisco Aires Mateus vanuit hun atelier in Lissabon een oeuvre dat tot de meest invloedrijke binnen de hedendaagse Europese architectuur behoort. Of het nu gaat om woningen, musea, openbare gebouwen of ingrepen in het erfgoed, hun projecten onderscheiden zich door een opmerkelijke zuinigheid in middelen, een bijna chirurgische precisie en een zeldzaam vermogen om zeer concrete beperkingen om te zetten in ruimtelijke ervaringen van grote intensiteit.

Architectuurschool in Doornik (BE) – Aires Mateus

Op het eerste gezicht lijkt hun architectuur onmiddellijk herkenbaar. De volumes zijn strak, de openingen zorgvuldig gekadreerd en het licht boetseert de ruimtes met een verfijning die soms eerder aan schilderkunst dan aan bouwen doet denken. Toch zou het werk reduceren tot een minimalistische esthetiek betekenen dat men aan de essentie voorbijgaat. Voor Manuel Aires Mateus is elk project in de eerste plaats een nieuw onderzoek. Hij verwerpt het idee van een reproduceerbare methode of een vastomlijnde stijl. Architectuur is nooit een recept, maar een permanente zoektocht waarbij elke context, elke opdrachtgever en elk programma vereist dat men opnieuw vanaf nul begint.

Tijdens ons gesprek in Lissabon wordt die wil om aan zekerheden te ontsnappen meteen duidelijk. Het woord dat het vaakst terugkomt in het gesprek is noch «vorm», noch «materiaal», maar wel «precisie». Een precisie die niet voortkomt uit een formalistische zoektocht, maar uit de ambitie om zo nauwkeurig mogelijk te antwoorden op de veelheid aan vragen die elk project oproept. De architect wantrouwt bovendien elke vorm van spektakel. Volgens hem blijft architectuur fundamenteel een ‘lowtech’-discipline. Ze werkt met buitengewoon eenvoudige elementen: muren, deuren, ramen en vloeren. De moeilijkheid bestaat erin deze alledaagse componenten om te vormen tot plekken die het leven van de mensen die er wonen kunnen verrijken.

Manuel Aires Mateus

Deze benadering verklaart ook zijn belangstelling voor erfgoed. In Europa, zo stelt hij, begint geen enkel project werkelijk op een blanco blad. Elke ingreep maakt deel uit van een geschiedenis, een landschap en een bouwcultuur die eerst moeten worden begrepen voordat er een hedendaags antwoord kan worden geformuleerd. Restaureren, transformeren of nieuw bouwen komt uiteindelijk neer op dezelfde houding: een dialoog aangaan met wat al bestaat, of het nu gaat om een gebouw van enkele eeuwen oud, een stedelijk weefsel of eenvoudigweg een collectief geheugen.

Het gesprek onthult ook een architect die sterk gehecht is aan kennisoverdracht. Als docent aan verschillende architectuurscholen beschouwt Manuel Aires Mateus zijn atelier als een echt laboratorium, waar elk project nog steeds met de hand wordt getekend voordat digitale instrumenten worden ingezet. Wedstrijden, kleine projecten en grote publieke gebouwen, woningen van vijftig vierkante meter en internationale musea maken allemaal deel uit van dezelfde ambitie: van elke opdracht een gelegenheid maken om iets nieuws te leren.

>>>

In een tijd waarin veel architecten streven naar een onmiddellijk herkenbare signatuur, kiest Manuel Aires Mateus juist voor twijfel, nieuwsgierigheid en een permanente bereidheid om zichzelf in vraag te stellen. Dat verklaart wellicht waarom zijn oeuvre, ondanks zijn samenhang, voortdurend in beweging blijft. Tijdens dit gesprek gaat hij in op zijn visie op de leegte, zijn verhouding tot het materiaal, het belang van de Europese context, het werken met het bestaande, het onderwijs, architectuurwedstrijden en de nieuwe horizonten die zijn projecten vandaag in India, Afrika en Latijns-Amerika openen. Het zijn allemaal onderwerpen die het portret schetsen van een architect die ervan overtuigd is dat het werkelijke materiaal van zijn vak niet beton of steen is, maar de vragen zelf.

Uw architectuur wordt vaak geassocieerd met leegte, licht en witheid. Sommigen zien daarin een tegenstelling tussen de dikte van de wereld en de radicaliteit van uw ruimtes. Herkent u zich in die interpretatie?

Niet echt. Om te beginnen hebben wij nooit het gevoel gehad dat we een formule herhalen of een systeem toepassen. Elk project is voor ons een mogelijkheid tot onderzoek en moet een nieuwe ervaring blijven.

Wat ons vooral interesseert, is de relatie tussen architectuur en het leven. We denken altijd na over de manier waarop mensen een plek zullen bewonen, zich erin zullen bewegen en zich er zullen voelen. Wij ontwerpen architectuur vanuit het interieur. Eigenlijk bevinden we ons altijd in een interieur. Als u zich in een huis bevindt, bent u in het interieur ervan. Maar ook wanneer u op een straat of een plein staat, bevindt u zich in een interieur dat door grenzen wordt gedefinieerd.

Ons werk bestaat erin deze grenzen te ontwerpen. Maar wij verwerpen het idee van de gevel als een eenvoudige huid die een interieur van een exterieur scheidt. Tussen die twee werelden bevindt zich een zekere dikte, een tussenruimte. Die kan heel verschillende vormen aannemen: een muur, een technische ruimte, een overgangszone, soms gewoon een wand of een glazen oppervlak.

De leegte is op haar beurt geen abstract concept. Het is eenvoudigweg de ruimte waarin we leven. We bevinden ons altijd in een leegte. We kunnen er niet aan ontsnappen.

Woning in Leiria (PT) – Aires Mateus

Woning in Ajuda (PT) – Aires Mateus

Woning in Campo de Ourique, Lissabon (PT) – Aires Mateus

Heeft deze benadering specifieke structurele gevolgen? Uw gebouwen lijken soms bepaalde bouwkundige grenzen te verleggen.

Een van de belangrijke zaken die men moet begrijpen, is dat architectuur fundamenteel een 'lowtech'-activiteit blijft. In bepaalde periodes van de geschiedenis vormde architectuur de absolute technologische avantgarde. Wanneer een reiziger in de twaalfde eeuw een gotische kathedraal ontdekte, kon hij denken dat hij getuige was van een wonder.

Vandaag is dat niet langer het geval. Zelfs de structuren die wij als complex beschouwen, blijven relatief eenvoudig in vergelijking met de luchtvaart, nanotechnologie of militaire technologie.

Wij hebben zeer geavanceerde structuren ontworpen, onder meer voor het museum in Lausanne, waar een gebouw slechts op drie steunpunten rust. Maar zelfs in dat geval werken we met fundamentele elementen: muren, vloeren, plafonds en ramen.

Architectuur werkt met uiterst eenvoudige dingen. Onze verantwoordelijkheid bestaat erin deze alledaagse elementen om te vormen tot iets dat betekenis heeft. Het is deze transformatie die architectuur onderscheidt van louter bouwen.

U presenteerde onlangs in Porto een grote tentoonstelling over uw werk. Hoe toont men architectuur in een kunstmuseum?

Dat was precies de vraag die ons werd gesteld. Hoe kun je architectuur tentoonstellen in een kunstmuseum zonder haar te reduceren tot technische documentatie?

We hebben de tentoonstelling opgevat als een landschap. Meer dan zeventig maquettes hingen aan een metalen structuur en vormden een soort tuin. Bezoekers konden er vrij doorheen wandelen, zoals je tussen bloemen wandelt.

Andere zalen waren georganiseerd rond thema's: materialen, continenten en de relatie met de stedelijke context. De maquettes werden op grote schaal gepresenteerd, vaak op schaal 1:20, zodat de bezoeker werkelijk kon binnentreden in hun ruimtelijke logica.

We toonden ook zeer grote zwart-wittekeningen. Vanop afstand leken ze abstracte composities. Wanneer men dichterbij kwam, ontdekte men alle informatie die nodig was om het project te begrijpen.

Wat ons interesseerde, was niet zozeer de architecturale vraag op zich, maar wat architectuur mogelijk maakt om te transformeren. Wanneer een opdrachtgever vraagt om een huis met drie slaapkamers, is de vraag niet of het er drie of vier zullen zijn. De werkelijke vraag is: hoe kan dit huis het leven van de mensen die erin zullen wonen verrijken? Architectuur creëert relaties. Ze activeert herinneringen, cultuur en emoties. Ze biedt nieuwe manieren om naar de wereld te kijken. Daarin ligt haar werkelijke belang.

Is werken aan een bestaand gebouw heel anders dan een nieuwbouwproject?

Alle projecten zijn verschillend. Dat is trouwens wat dit beroep zo buitengewoon maakt. Zelfs wanneer we meerdere woningen in dezelfde regio van Portugal realiseren, is elke situatie uniek: het terrein, het budget, de bewoners en hun verwachtingen.

Bij erfgoed is er al een dialoog met wat aanwezig is. Het project begint met luisteren. Soms bestaat onze rol er eenvoudigweg in om met bescheiden middelen te restaureren. In andere gevallen kunnen we vrijer ingrijpen.

Maar uiteindelijk werken alle Europese architecten met wat al bestaat. Zelfs wanneer er geen gebouw op de site aanwezig is, erven we een geschiedenis, een cultuur, een landschap en een collectief geheugen. We beginnen nooit vanaf nul.

Momenteel werk ik aan een oud klooster in het zuiden van Portugal waarvan de oorsprong teruggaat tot de twaalfde eeuw. Er zijn zelfs Romeinse overblijfselen aanwezig. In zo'n context werk je te midden van tweeduizend jaar geschiedenis. Dat vereist een zekere nederigheid. Eerst moet je begrijpen. Vervolgens moet je valoriseren wat er bestaat. Pas daarna kun je overwegen wat het waard is om toe te voegen.

Wat gebeurt er wanneer u in België bouwt? Wat neemt u bijvoorbeeld mee van Lissabon naar Doornik?

Ik denk in de eerste plaats dat we de verschillen tussen Portugal en België niet moeten overdrijven. We delen eenzelfde Europese cultuur. In Doornik werd ik getroffen door de uitzonderlijke kwaliteit van de baksteen en de blauwe hardsteen. Voor een Belg lijkt dat misschien banaal. Voor mij is het een buitengewone luxe.

Het project was financieel sterk beperkt. Daarom besloten we te werken met wat al aanwezig was. Onze bijdrage bestond erin de bestaande gebouwen met elkaar te verbinden en hun kwaliteiten naar voren te brengen. Het voordeel van werken in een vreemd land is soms dat je niet alle impliciete regels kent. Daardoor behoud je een zekere vrijheid van blik.

Ik herinner me een project van Jean Nouvel in Lissabon. Hij had iets voorgesteld dat tegen tal van lokale voorschriften inging. Toch was zijn project juist. Hij zat niet gevangen in gewoontes. Bovendien zou ik, in tegenstelling tot wat soms wordt gedacht, nooit een wit gebouw in België bouwen. Dat zou geen enkele zin hebben. Het licht, het klimaat en de context zijn anders.

Sommigen omschrijven uw architectuur als radicaal. Herkent u zich in die term?

Nee. Ik spreek liever over precisie. Architectuur bestaat erin een precies antwoord te geven op een veelheid aan problemen. Wij zijn voortdurend op zoek naar die precisie. We werken niet volgens een lineair proces. Bij elke nieuwe informatie nemen we het project opnieuw onder de loep. We tekenen het opnieuw. We stellen het opnieuw in vraag.

Wat ons interesseert, is niet het reproduceren van wat we al kunnen. Wat ons interesseert, is ontdekken wat we nog niet weten. Daarvoor moet je mislukking aanvaarden. Je moet bereid zijn te zoeken. Wanneer een architect dezelfde oplossingen begint te herhalen en zijn gebouwen onmiddellijk herkenbaar worden, verliest hij iets essentieels: de frisheid van het onderzoek.

Uw bureau telt ongeveer veertig medewerkers. Hoe kiest u de projecten?

De projecten komen naar ons toe, en alle problemen zijn interessant. Iemand kan naar me toe komen met een vraag over zijn woonkamer, en ik kan dat even boeiend vinden als een hoogbouwtoren. Ons werk bestaat erin mensen te helpen.

Ik heb veel geleerd van die gedachte door Álvaro Siza te observeren. Een van zijn eerste projecten was eenvoudigweg de renovatie van een familiekeuken. Een keuken. Niets buitengewoons. Maar ze was juist. We moeten bescheiden blijven. Mensen hebben woningen, uitbreidingen, scholen of fabrieken nodig. Elk probleem verdient een aandachtig antwoord.

Welke eigenschap zoekt u vooral bij een jonge architect?

Ik geloof niet in één bepaald profiel. Iedereen brengt iets anders mee. Mijn rol bestaat er vaak in te selecteren, beslissingen te nemen en richting te geven. Maar ideeën kunnen overal vandaan komen.

Wat telt, is het vermogen om deel te nemen aan een collectieve reflectie, de juiste vragen te formuleren en bij te dragen aan het project. Ons atelier functioneert als een werkgemeenschap. Verschillende medewerkers zijn al meer dan twintig jaar bij ons. We hebben samen een manier van denken en werken ontwikkeld. Alles begint altijd met tekenen. We schetsen al onze projecten met de hand. Dat is ons vertrekpunt.

U lijkt beperkingen te waarderen.

Absoluut. Op een dag belde iemand me op om te zeggen: «Ik heb een terrein dat naar het noorden is gericht, erg winderig is, en ik wil er een huis van 50 m² bouwen.» Hij dacht dat het project te klein voor ons was. Integendeel, ik vond het bijzonder boeiend.

Beperkingen zijn ons materiaal. Hoe preciezer een probleem is, hoe interessanter het wordt. Toen ik student was, gaf een professor ons een vreemde oefening: een woestijnachtig terrein, zonder programma, zonder budget en zonder beperkingen. We konden niet beginnen. Die ervaring leerde ons iets essentieels: onze grondstof zijn problemen.

Neemt u nog deel aan architectuurwedstrijden?

Ja, maar beperkt. Twee of drie per jaar. Ik waardeer de vrijheid die ze bieden. De opdrachtgever kan voor een ander voorstel kiezen, en dat zorgt voor een zekere eerlijkheid in het proces.

Anderzijds blijft er altijd een gevoel van frustratie wanneer je een wedstrijd niet wint. Je raakt gehecht aan projecten. Sommige van onze niet-gerealiseerde voorstellen blijven toch erg belangrijk in ons parcours. Ze blijven bestaan in onze reflectie, ook al zijn ze nooit gebouwd. Wedstrijden zijn bovendien een uitstekend leermiddel.

Welke uitdagingen enthousiasmeren u vandaag het meest?

We ontwerpen steeds meer objecten voor onze projecten: verlichtingsarmaturen, bestek, meubels. We creëren alleen wat we daadwerkelijk nodig hebben. We werken ook graag in contexten die ver van de onze verwijderd zijn. Momenteel bouwen we in India, Afrika, Australië en Latijns-Amerika.

Op die plaatsen zijn er vaak minder regels dan in Europa. Die vrijheid is fascinerend. Maar wat ons vooral interesseert, is de ontmoeting met andere culturen en andere vormen van erfgoed. Het gaat er niet om lokale architectuur te kopiëren, maar om te begrijpen wat haar relevant maakt en ermee in dialoog te gaan. Deze ervaringen dwingen ons om onze zekerheden opnieuw in vraag te stellen. Ze leren ons anders te kijken.

Dat is wellicht vandaag de meest stimulerende uitdaging: leren van verre gebieden om onze manier van denken over architectuur te verrijken, hier én elders.

Interview: Nicolas Houyoux ■

EDP Headquarters, Lissabon (PT) – Aires Mateus

Community meeting center, Grândola (PT) – Aires Mateus

Plateforme 10, Lausanne (CH) – Aires Mateus

Santa Marta Lighthouse Museum, Cascais (PT) – Aires Mateus

Muslim Center, Bordeaux (FR) – Aires Mateus

Badhuis op een rotonde maakt kans op prestigieuze prijs

Bovenaanzicht van de Round About Baths: een houten constructie op een rotonde met mensen in een centraal bad met fonteinen.

Wat doe je met een saaie rotonde waar een oude fontein staat te verstoffen? Als het aan de Zwitserse ontwerper Leopold Banchini ligt, verander je die gewoon in een openbaar badhuis. Zijn vrolijke en tikkeltje maffe installatie Round About Baths was tijdens het Spaanse architectuurfestival Concéntrico een absolute hit. Het project is nu geselecteerd voor de European Prize for Urban Public Space 2026, een van de meest prestigieuze Europese prijzen voor het ontwerpen van openbare ruimtes. Het project laat zien hoe je van een verloren stukje asfalt een heerlijke ontmoetingsplek maakt.

Stomen en afkoelen tussen het verkeer

Met de installatie blies Leopold Banchini Architects een oude negentiende-eeuwse traditie nieuw leven in. Destijds waren badhuizen in steden heel normaal om de hygiëne en het welzijn van de inwoners te verbeteren. Vandaag de dag zijn dergelijke openbare plekken bijna overal verdwenen en vaak zijn ze vervangen door dure, commerciële spa's.

Banchini bouwde midden op de rotonde een constructie van herbruikbaar hout met kleedkamers, stoomcabines en ijskoude dompelbaden. De rotonde veranderde zo van een lawaaierige plek voor auto's in een oase van rust waar mensen samenkwamen om te ontspannen en af te koelen tijdens hete zomerdagen. De hoge, houten wanden zorgden bovendien voor de nodige privacy, midden in de stad.

Logroño: wijn, tapas en architectuur

De baden stonden in Logroño, de sfeervolle hoofdstad van de beroemde Spaanse wijnregio La Rioja. De stad staat bekend om haar gezellige straatjes vol tapasbars, zoals de bekende Calle Laurel, en is een geliefde stopplaats voor pelgrims op weg naar Santiago de Compostela.

Eenmaal per jaar vormt deze historische stad het decor voor het internationale festival Concéntrico. Tijdens dit evenement, georganiseerd door de culturele architectenstichting van La Rioja en oprichter Javier Peña Ibáñez, verandert de hele stad in een creatief laboratorium. Gevestigde ontwerpers en jonge talenten bouwen door de hele stad tijdelijke kunstwerken en installaties om te laten zien hoe we onze steden anders kunnen inrichten.

Erkenning voor tijdelijke stadsinterventies

De nominatie voor de European Prize for Urban Public Space is een enorme opsteker voor het festival en de ontwerper. De wedstrijd, georganiseerd door het Centre for Contemporary Culture of Barcelona (CCCB), ontving dit jaar maar liefst 381 inzendingen uit 38 landen. De internationale jury selecteerde slechts 25 projecten die doorgaan naar de volgende ronde, waaronder dus dit badhuis op de rotonde.

Wat de jury vooral prees, is hoe het project laat zien dat je ook met verwaarloosde plekken in de stad iets moois kunt doen. Bovendien is de installatie volledig circulair opgebouwd. De hoge muren zijn gemaakt van een houten structuur en onbehandelde panelen. Na afloop van het festival zijn deze materialen weer afgebroken om ergens anders een tweede leven te krijgen. Of Round About Baths er ook met de hoofdprijs vandoor gaat, horen we snel: de vijf finalisten worden op 9 september 2026 bekendgemaakt ■

Bouwoplossingen om van te houden

Jouw droomwoning begint met materialen die esthetisch, duurzaam en tijdloos mooi zijn. Als producent van keramische gevelstenen, dakpannen, klinkers en binnenmuurstenen van Terca, Koramic, Terreal, Creaton en Porotherm zorgen wij bij wienerberger met vakmanschap voor kwaliteit waar je generaties lang van geniet. Ongeacht je stijl, vind je bij ons bouwoplossingen om van te houden. Ontdek ons ruime gamma in onze showrooms in Kortrijk en Londerzeel, laat je adviseren door onze experts en neem stalen mee naar huis. Meer info op wienerberger.be

wienerberger

Vind je dichtstbijzijnde showroom via de QR-code.

Ludovica Serafini

"De designer ontwerpt niet de functie, maar de emotie van de functie"

Als architect, designer en langdurige samenwerkingspartner van Kartell ontwikkelt Ludovica Serafini al meerdere decennia een eigenzinnige visie op het ontwerpproces, waarin architectuur, meubilair en design met elkaar in dialoog gaan zonder ooit volledig samen te vallen. Tijdens een ontmoeting in Brussel vertelt ze over haar visie op design, de evolutie van Kartell en de uitdagingen van duurzaamheid.

Uw werk bevindt zich op het kruispunt van architectuur en design. Maakt u een onderscheid tussen het ontwerpen van een ruimte en het ontwerpen van een object?

Het zijn twee zeer verschillende momenten binnen een ontwerpproces. Wanneer ik architectuur of een interieur ontwerp, creëer ik een plek die bedoeld is voor de mens, een ruimte waarin hij zal wonen, werken of rusten. Het object komt vervolgens in beeld om hem in staat te stellen dingen te doen, te gaan zitten, samen te eten, te lezen of te ontspannen. De materialen en schaal veranderen, maar de visie blijft dezelfde: alles begint met een reflectie over de mens.

Blijft de functie centraal staan in uw aanpak?

De functie is fundamenteel, maar het is niet de functie die de designer ontwerpt. Wat hij ontwerpt, is de emotie die de functie oproept. Wanneer we bijvoorbeeld naar een lamp kijken, weten we al waarvoor ze dient. De functie is duidelijk: licht geven. Wat de ene lamp van de andere onderscheidt, is de emotie die ze oproept, de manier waarop ze onze perceptie van de ruimte verandert. Daar begint het ontwerp eigenlijk pas.

Beeldt u zich bij het ontwerpen van een object al de toekomstige omgeving ervan in?

Altijd. Ik stel me de ruimte voor waarin het object een plaats zou kunnen krijgen. Maar het fascinerende is om vervolgens te zien hoe mensen zich het object eigen maken. Heel vaak gebruiken ze het op een totaal andere manier dan ik had bedacht. Dat vind ik geweldig, omdat het het object verrijkt en de creativiteit verder voedt.

Uw samenwerking met Kartell duurt al vele jaren. Hoe is die in de loop der tijd geëvolueerd?

Toen we met Kartell begonnen samen te werken, stond kunststof centraal in alles. Vervolgens is het bedrijf geleidelijk ook andere materialen gaan verkennen: metaal, hout en nog vele andere. Elk nieuw materiaal opent nieuwe mogelijkheden. In design is het materiaal vaak het vertrekpunt van een project. Het beïnvloedt rechtstreeks de vorm, de technieken en zelfs het idee dat je kunt ontwikkelen.

Kartell heeft bovendien zijn werkterrein uitgebreid. Vandaag beperkt het merk zich niet langer tot meubilair, maar richt het zich op tal van aspecten van de huiselijke omgeving. Die openheid maakt het werk bijzonder boeiend.

Ludovica Serafini

Hoe combineert u uw creatieve vrijheid met de sterke identiteit van het merk?

Kartell is een familiebedrijf. Er is voortdurend sprake van dialoog. We wisselen ideeën, intuities en ontdekkingen uit. Projecten ontstaan vaak uit gesprekken, eerder dan vanuit een strikt programma van eisen. Dat wederzijdse vertrouwen is essentieel. Het bedrijf gelooft in ons vermogen om goede projecten te ontwikkelen en wij vertrouwen op de manier waarop het bedrijf ze weet te realiseren.

Hoe kijkt u aan tegen de kwestie van duurzaamheid?

Duurzaamheid is een collectieve verantwoordelijkheid. We leven allemaal in dezelfde wereld en moeten die respecteren. Vandaag ontwikkelt Kartell onder meer producten uit gerecycleerde kunststof. Dat zijn nieuwe materialen met andere eigenschappen, die ons ertoe dwingen de manier waarop we objecten ontwerpen opnieuw te bekijken.

Maar duurzaamheid heeft niet alleen betrekking op materialen. Een duurzaam object is ook een object dat we lange tijd behouden, doorgeven of een tweede leven geven. Wanneer een product door de jaren heen aantrekkelijk blijft, voorkomt het nieuwe productie en vermindert het zijn impact. Dat is een essentiële dimensie van hedendaags design.

Welke ruimtes in huis inspireren u vandaag het meest?

De woonkamer, zonder enige twijfel. Als we ons het huis van de toekomst voorstellen, zouden veel functies kunnen veranderen of verdwijnen. Vandaag werken we overal met onze laptops en telefoons. Maar de woonkamer blijft een fundamentele ruimte, een plek voor ontmoeting, uitwisseling en het samenleven. Samen met de badkamer is het waarschijnlijk een van de meest essentiële ruimtes in een woning.

Is er nog een project dat u graag zou willen realiseren?

Ja, een bewoonbare drone. Ik ben al begonnen met het bedenken van dat concept: een soort mobiele woning die je met je meeneemt, zoals een slak zijn huisje met zich meedraagt. Je zou je vrij kunnen verplaatsen, een plek ontdekken, er enkele dagen verblijven en vervolgens weer vertrekken. Misschien is het een utopische visie, maar ik vind het interessant om me dergelijke mogelijke toekomsten voor te stellen. Het is ook de rol van de designer om te verkennen wat nog niet bestaat.

Interview: N. Houyoux ■

Kartell: tussen erfgoed, innovatie en emotie

Federico Luti onthult de visie van een merk dat voortdurend in beweging is.

Al meer dan 77 jaar geeft Kartell vorm aan het hedendaagse design. Naar aanleiding van de opening van een nieuwe showroom in Brussel blikt Federico Luti, directeur van het merk, terug op de fundamenten van een onderneming die zowel haar erfgoed koestert als haar vermogen om zichzelf voortdurend opnieuw uit te vinden.

In tegenstelling tot wat men zou kunnen denken, is de samenwerking met wereldwijd gerenommeerde designers volgens Luti geen weloverwogen marketingstrategie. “Ik denk helemaal niet zo. We hebben die magie nodig, dat genie dat een meerwaarde aan onze producten geeft. Wij ondersteunen hen vervolgens met onze technologie en innovatie.”

Voor Kartell zijn gerenommeerde ontwerpers als Philippe Starck, Piero Lissoni, Antonio Citterio en Tokujin Yoshioka niet alleen namen, maar ook een bron van inspiratie en een creatieve motor. Die verhalende en emotionele benadering is uitgegroeid tot een van de pijlers van het merk, dat zich profileert als een creatief laboratorium waar innovatie, materiaalonderzoek en artistieke samenwerking centraal staan.

Kartell, dat zich lange tijd sterk op de retailmarkt richtte, ontwikkelt zich vandaag tot een speler die ook maatwerkoplossingen kan aanbieden. “We kunnen stoffen, afmetingen, materialen... aanpassen. We kunnen een product echt personaliseren.»

In een tijd waarin onlinehandel steeds dominanter wordt, benadrukt Luti het belang van fysieke ruimtes. “Met virtuele toepassingen en e-commerce kom je maar tot op een bepaald punt. Om verder te gaan, heb je een plek nodig waar je met mensen kunt praten, hen kunt opleiden en uitleg kunt geven.” Showrooms worden zo ontmoetingsplaatsen waar niet alleen objecten worden ontdekt, maar een volledige leefwereld, gericht op zowel particuliere klanten als professionals.

Brussel, een strategische keuze

Het merk is al lange tijd aanwezig in België, maar versterkt vandaag zijn zichtbaarheid in de Europese hoofdstad. “Brussel is zo internationaal... We moesten onze aanwezigheid hier absoluut versterken.” De Belgische markt vertegenwoordigt ongeveer 3% van de wereldwijde verkoop, maar blijft strategisch belangrijk dankzij het goed geïnformeerde publiek, de sterke designcultuur, de dynamiek van de B2B-markt en het internationale toerisme.

Voor Luti betekent Brussel bovendien een persoonlijke terugkeer: “Ik heb hier gewerkt toen ik nog heel jong was. Terugkomen om uit te leggen wat Kartell vandaag is, is belangrijk.”

De boodschap is duidelijk: Kartell is veelzijdiger dan ooit. De nieuwe Brusselse showroom illustreert de diversiteit van het merk: Starck staat er naast Colombo, terwijl Lissoni een dialoog aangaat met Yoshioka. “Het is bijna magisch dat al die uiteenlopende ontwerpen in één en dezelfde ruimte kunnen samenleven.”

London Design Festival 2026:

Tussen artificiële intelligentie en ambacht

Wanneer het London Design Festival op 12 september begint, wordt opnieuw duidelijk hoe sterk de ontwerpwereld tussen twee schijnbaar tegengestelde ontwikkelingen beweegt: artificiële intelligentie en ambacht.

Het programma van 2026 brengt beide thema’s bewust samen. Tentoonstellingen en installaties onderzoeken traditionele technieken, digitale technologie, migratie, ecologie en culturele uitwisseling.

Een van de opvallende projecten is The Pangolin Shield, een bamboepaviljoen van Studio Saar en Atelier One. Het project gebruikt een relatief eenvoudig en natuurlijk materiaal om een hedendaagse constructie te maken, maar verwijst tegelijkertijd naar complexe koloniale en culturele geschiedenis.

Bamboe is daarbij meer dan een materiaal. Het draagt kennis mee. De manier waarop bamboe wordt gekapt, verwerkt en geconstrueerd verschilt per cultuur. Door dergelijke technieken in een hedendaagse architectuurpraktijk op te nemen, ontstaat een gesprek tussen traditionele kennis en moderne engineering.

Dat gesprek wordt steeds relevanter. Architectuur moet immers tegelijk technologisch geavanceerd en ecologisch verantwoord worden. Dat betekent dat architecten niet alleen naar nieuwe technologieën moeten kijken. Ze moeten ook opnieuw ontdekken welke kennis al bestaat. De tegenstelling tussen oud en nieuw is daarom misleidend.

Een traditionele techniek kan bijzonder geavanceerd zijn wanneer ze wordt bekeken vanuit de huidige klimaatuitdagingen. Hetzelfde geldt voor artificiële intelligentie. AI wordt vaak voorgesteld als het tegenovergestelde van handwerk: snel, digitaal en bijna volledig virtueel. Maar in de praktijk ontstaat steeds vaker een hybride ontwerppraktijk.

AI kan beelden genereren, varianten onderzoeken of grote hoeveelheden gegevens analyseren. Daarna moeten mensen beslissen welke voorstellen werkelijk bruikbaar zijn. En vervolgens moet iemand het gebouw nog altijd bouwen. Dat laatste detail blijft hardnekkig aanwezig in de fysieke wereld. Een algoritme kan een gevel ontwerpen. Het kan niet zonder meer bepalen hoe die gevel zich over twintig jaar zal gedragen onder regen, wind, hitte en onderhoud.

Architectuur blijft uiteindelijk een materiële discipline. Dat verklaart misschien waarom het vakmanschap zo sterk terugkomt. De meer technologiegedreven architectuur heeft de afgelopen jaren enorme mogelijkheden geopend, maar tegelijk ook een zekere afstand tot het materiaal gecreëerd. Renderings zijn perfect. Gebouwen zijn dat niet. De echte wereld heeft toleranties, fouten, slijtage en onderhoud.

Het London Design Festival lijkt precies die tegenstelling te onderzoeken. Aan de ene kant wordt technologie niet afgewezen. Aan de andere kant wordt ze ook niet als een wondermiddel beschouwd. De interessante projecten bevinden zich ertussenin. Ze gebruiken digitale middelen om traditionele kennis te versterken. Ze gebruiken nieuwe productietechnieken om ambacht mogelijk te maken op een grotere schaal. En ze gebruiken ambacht om digitale ontwerpen opnieuw met de fysieke wereld te verbinden.

Dat is relevant voor architectuur. Want de grote vraag van de komende jaren zal waarschijnlijk niet zijn of AI architecten kan vervangen. De belangrijkere vraag is welke taken architecten aan AI willen uitbesteden. Een algoritme kan snel honderden varianten genereren. Maar wie bepaalt welke variant sociaal wenselijk is? Wie beslist hoeveel materiaal aanvaardbaar is? Wie bepaalt of een gebouw past bij een bepaalde plek?

En wie draagt de verantwoordelijkheid wanneer een ontwerp fout blijkt? Daar blijft menselijke verantwoordelijkheid essentieel. Het London Design Festival toont daarmee een interessante paradox. Hoe meer technologie beschikbaar wordt, hoe belangrijker het menselijke oordeel misschien wordt. Niet minder.

De architectuur van de toekomst zal daarom waarschijnlijn niet volledig digitaal zijn. Ze zal bestaan uit een combinatie van algoritmen, machines, materialen, ambachtslieden en menselijke beslissingen. De uitdaging bestaat erin die verschillende vormen van kennis niet tegen elkaar uit te spelen. De toekomst van architectuur ligt misschien niet in de keuze tussen AI en ambacht. Ze ligt in de samenwerking tussen beide. ■

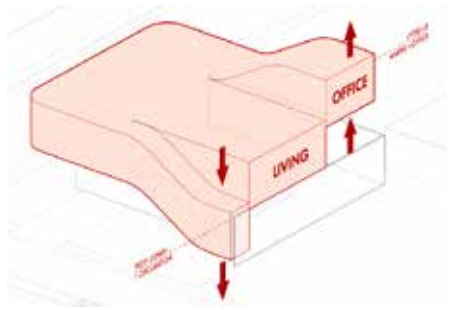

Split Mass Residence: architectuur als een continue beweging

In Banten, Indonesië, ontwikkelde K-Thengono Design Studio een woning waarin volumetrie, circulatie en landschap nauw met elkaar verweven zijn. De Split Mass Residence vertrekt vanuit de bijzondere hoekligging van het perceel en transformeert die uitdaging in een architecturaal concept dat privacy, natuurlijke ventilatie en daglicht combineert met een uitgesproken ruimtelijke beleving.

In plaats van de hoeklocatie enkel te benaderen als een extra zichtbare gevel, gebruikt het ontwerp de positie van het perceel om de woning te organiseren rond een opeenvolging van geënsceneerde uitzichten, patio's en buitenruimtes. De architectuur ontvouwt zich daardoor niet als een statisch object, maar als een reeks ruimtes die voortdurend nieuwe perspectieven bieden.

Een gelaagde volumetrie

Op het gelijkvloers vormt een publiek L-vormig volume de basis van de woning. Het volgt de voor- en zijkant van het perceel en omsluit aan de achterzijde een meer besloten buitenruimte. Deze tuin wordt het belangrijkste visuele aandachtspunt van het gelijkvloers en vormt tegelijk een overgang tussen de straat en het meer private karakter van de woning.

De gemeenschappelijke leefruimtes blijven zo verbonden met de buitenomgeving, terwijl een zekere intimiteit behouden blijft. Boven dit volume bevindt zich een groter bouwvolume waarin de private functies zijn ondergebracht. De duidelijke stapeling creëert een leesbare hiërarchie tussen collectieve en meer intieme ruimtes.

Het bovenvolume wordt vervolgens bewust opgesplitst en verschoven. Aan de voorzijde wordt het volume naar beneden getrokken, waardoor een verticale verbinding ontstaat tussen het gelijkvloers en de verdieping. Aan de achterzijde wordt het volume daarentegen opgetild. Hierdoor ontstaat een opening naar de hemel en wordt de opeenvolging van buitenruimtes verdergezet.

Circulatie als architecturale ervaring

Een van de meest opvallende aspecten van de woning is de manier waarop circulatie een volwaardige architecturale rol krijgt. Op de verdieping wordt de circulatieruimte ingericht als een soort indoor theater voor filmvertoningen, dat vervolgens toegang geeft tot het zwembad op het dak.

De beweging door de woning wordt daarmee meer dan een functionele verbinding tussen kamers. Ze wordt onderdeel van de woonervaring. Vanuit de leefruimtes leidt de route naar het zwembad en vervolgens opnieuw omhoog naar een open yogaruimte op het hoogste niveau.

Deze opeenvolging creëert verschillende circulatielussen doorheen de woning. Binnen- en buitenruimtes worden op meerdere niveaus met elkaar verbonden, waardoor bewoners de architectuur telkens vanuit een ander perspectief ervaren. Het landschap wordt als het ware verticaal door de woning getrokken.

Bovenaan bekroont een volledig aangelegd groendak het gebouw. Het voegt een bijkomende laag landschap toe aan de woning en versterkt het idee van een huis dat niet alleen op het perceel staat, maar er ruimtelijk deel van uitmaakt.

Daglicht en natuurlijke ventilatie

De gelaagde organisatie heeft bovendien een duidelijke klimatologische functie. Door de circulatie rond de verschillende volumes te organiseren, kan lucht doorheen de woning circuleren en dringt daglicht diep door in het interieur.

De circulatiezones worden afgeschermd met beweegbare geweven panelen uit gerecycleerde PET-rattan. Deze elementen laten lucht door, filteren het zonlicht en zorgen tegelijkertijd voor privacy. Hun verstelbaarheid maakt het mogelijk de gevel aan te passen aan de veranderende omstandigheden gedurende de dag.

Ook de afgeronde hoeken zijn rechtstreeks verbonden met de geometrie van het hoekperceel. Ze verzachten de overgangen tussen de verschillende volumes en geven de massieve architectuur een vloeiender karakter.

Op het gelijkvloers krijgt de gevel een uitgesproken tactiele uitstraling door het gebruik van beton met een bamboestructuur. Het materiaal vormt een stevige basis voor de woning en verwijst tegelijk naar de natuurlijke en ambachtelijke inspiratie die kenmerkend is voor het werk van K-Thengono Design Studio.

Wonen tussen architectuur en landschap

Met de Split Mass Residence plaatst K-Thengono Design Studio beweging centraal in de architecturale ervaring. De verschillende volumes worden niet louter gestapeld, maar strategisch verschoven, opgetild en ingesneden om zichtlijnen, buitenruimtes en circulatieroutes te creëren.

Het resultaat is een woning waarin architectuur, landschap, daglicht en ventilatie voortdurend met elkaar in dialoog staan. De opeenvolging van patio, leefruimte, circulatie, zwembad, yogaruimte en groendak maakt van de woning een verticaal landschap waarin het dagelijkse leven zich over verschillende niveaus ontvouwt.

De Split Mass Residence illustreert daarmee een bredere ontwerpvisie van K-Thengono Design Studio, waarin context, klimaat en de behoeften van de bewoners samen de architecturale vorm bepalen. Lokale materialen, vakmanschap en hedendaagse technologie worden daarbij gecombineerd met een sterke aandacht voor natuurlijk licht, water, ventilatie en de relatie tussen bewoners en hun omgeving. ■

Kéré Architecture bouwt houten kinderdagverblijf met verticale speeltuin in München

Modern verlicht gebouw met een houten lattengevel tussen twee traditionele stadsgebouwen in de avond.

Op de campus van de Technische Universiteit van München is een bijzonder kinderdagverblijf geopend. Het gebouw, ontworpen door het architectenbureau Kéré Architecture, valt direct op door zijn gevel van weerspiegelend cortenstaal en zwart gemaakt hout. Het kinderdagverblijf, genaamd Kinderoase an der TUM, is gebouwd om jonge professionals op de universiteit (en met name moeders) te ondersteunen bij het combineren van hun werk en gezinsleven. Het ontwerp is slim ingepast op de plek van een voormalig parkeerterrein tussen de hoofdgebouwen van de universiteit en de kantine.

Blik omhoog

Omdat de beschikbare bouwgrond op de drukke campus erg klein was, moesten de architecten de hoogte in werken. Het gebouw is daarom ontworpen als een 'verticale speeltuin' van vijf verdiepingen. Om de kinderen te beschermen tegen het lawaai van de aangrenzende straat, heeft de architect de speelruimtes bewust aan de voorkant van het gebouw geplaatst. Deze open verdiepingen werken als een soort geluidsbuffer voor de rustige leer- en slaapruimtes die erachter liggen. Via een rond trappenhuis met een groot dakraam lopen de verschillende verdiepingen vloeiend in elkaar over.

Glijbanen en een hemelweide

Binnen in het kinderdagverblijf draait alles om beweging, plezier en avontuur. De verschillende verdiepingen, die zijn ingedeeld op basis van de leeftijd van de kinderen, zijn onderling met elkaar verbonden via houten glijbanen. Naast de groepsruimtes, gezamenlijke eetzalen en een sportzaal bevindt zich op het dak een spectaculair terras. Deze speelplek heeft de bijnaam Himmelswiese (hemelweide) gekregen en biedt de kinderen een weids uitzicht over de Duitse stad.

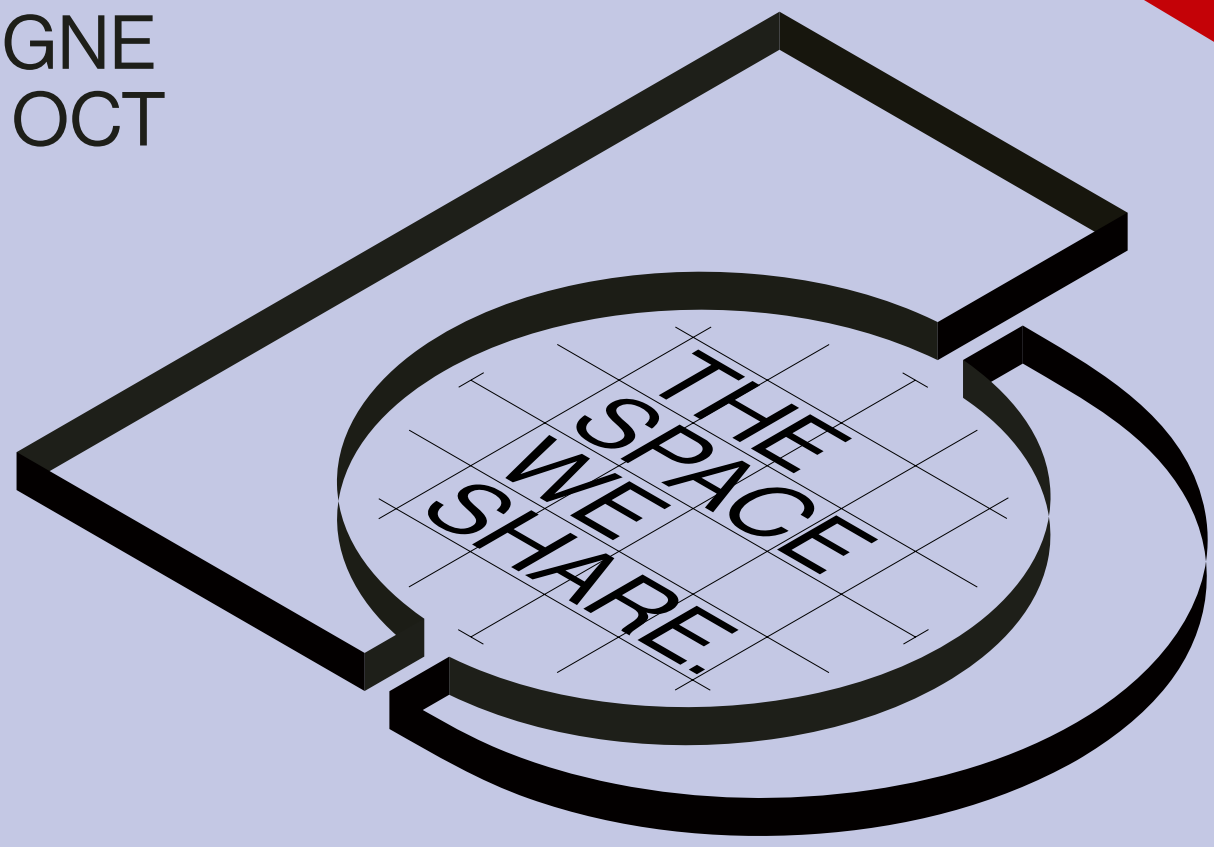
Duurzaam hout

Het gebouw is, in samenwerking met het Oostenrijkse architectenbureau HK Architekte, vrijwel volledig opgetrokken uit een houten constructie die overal van binnen zichtbaar is gebleven. De oprichter van het bureau, Diébédo Francis Kéré, koos bewust voor hout omdat het materiaal warm aanvoelt, het licht mooi weerspiegelt en helpt bij een natuurlijke ventilatie. Juist in een drukke, volgebouwde stedelijke omgeving zorgt het hout voor een gevoel van openheid en rust, wat volgens de ontwerper ideaal is voor opgroeiende kinderen. Om het interieur compleet te maken, zijn ook alle meubels speciaal door de studio zelf ontworpen. ■

ORGATEC

COLOGNE
27–30 OCT
2026

GET
INSPIRED.

ORGATEC

Koelnmesse GmbH
orgatec@visitor.koelnmesse.de | orgatec.com

koelnmesse

Herzog & de Meuron transformeert zendmast tot iconische Titlis Tower

Een modern weerstation en zendmast met glazen uitkijkplatforms op een besneeuwde bergtop in de Alpen.

Het gerenommeerde Zwitserse architectenbureau Herzog & de Meuron heeft de industriële structuur van de Titlis Tower in de Zwitserse Alpen getransformeerd tot een toeristische bestemming. De voormalige telecommunicatiemast, gebouwd halverwege de jaren tachtig, bevindt zich op meer dan 3.000 meter boven zeeniveau op de berg Titlis. Dit is een van de meest populaire bergen van Zwitserland, die jaarlijks zo'n 1,1 miljoen bezoekers trekt. De architecten hebben de puur functionele antennemast omgebouwd tot een publiekstrekker door twee enorme, kruislings geplaatste blokken met dramatische uitkragingen in de bestaande staalstructuur te schuiven, geflankeerd door vier verticale lift- en trappenhuizen.

Het project maakt deel uit van een groter masterplan voor de bergtop, waarbij ook het aangrenzende kabelbaanstation grondig is vernieuwd en uitgebreid. Volgens medeoprichter Pierre de Meuron was een centraal uitgangspunt van het concept het bewust omgaan met bestaande infrastructuur door deze te hergebruiken in plaats van te slopen. De transformatie symboliseert hiermee de verschuiving van puur functionele, industriële bouwwerken in de bergen naar een nieuwe generatie alpine architectuur. Medeoprichter Jacques Herzog vult aan dat de eerste indruk van de Titlis eerder doet denken aan een James Bond-film dan aan een traditionele berghut, een beeld dat inmiddels ook onlosmakelijk bij het Zwitserse alpenlandschap hoort. Het bureau heeft de expressieve kwaliteiten van de bestaande staalbouw behouden en versterkt met twee horizontale stalen balken, waardoor het geheel veranderd is in een iconische sculptuur die als een wegwijzer bovenop de berg staat.

Kolomvrije panoramaruimtes

De toren is met betonnen funderingen verankerd in de kalkstenen berg. Deze funderingen zijn uitgebreid om ruimte te maken voor een entree, technische ruimtes en een garage. De verbinding tussen het kabelbaanstation, de toren en een nabijgelegen gletsjergrot verloopt via een bestaande ondergrondse tunnel. Deze tunnel wordt door de architecten omschreven als een infrastructurele navelstreng en biedt bezoekers een beschutte route tegen het barre hoog in de bergen. Aan het einde van de tunnel, waar deze de toren kruist, komen bezoekers binnen in een grote, grotachtige hal waar grote schermen informatie tonen over het omliggende landschap.

Vanuit deze centrale hal kunnen toeristen omhoog naar het uitzichtpunt, dat een panoramisch uitzicht van 360 graden over de Alpen biedt. De toegang verloopt via de vier nieuwe verticale ruimtes die op de hoeken van de bestaande staalconstructie zijn geplaatst; twee hiervan bevatten trappenhuizen en de andere twee zijn uitgerust met liften. De nieuwe horizontale, uitstekende blokken zijn voorzien van een stalen frame in de stijl van de oorspronkelijke bouw en hebben rondom grote glaspartijen. Dankzij de dragende staalconstructie aan de buitenzijde zijn de binnenruimtes volledig kolomvrij gehouden. Dit zorgt voor een onbelemmerd uitzicht. In het onderste horizontale blok zijn winkels ondergebracht, terwijl het bovenste blok ruimte biedt aan een restaurant met 140 zitplaatsen.

Bestand tegen extreme weersomstandigheden

Bij de materiaalkeuze heeft Herzog & de Meuron gekeken naar de industriële achtergrond van de zendmast en de zware weersomstandigheden op de bergtop. Het gebruikte materiaal bestaat hoofdzakelijk uit een combinatie van gegalvaniseerd staal, roestvrij staal, beton en glas. Deze materialen zijn overal in het gebouw bewust zichtbaar gelaten om het rauwe karakter te benadrukken. Alleen in het restaurant is hiervan afgeweken; daar zijn houten afwerkingen geïntroduceerd om warmte en comfort aan het interieur toe te voegen.

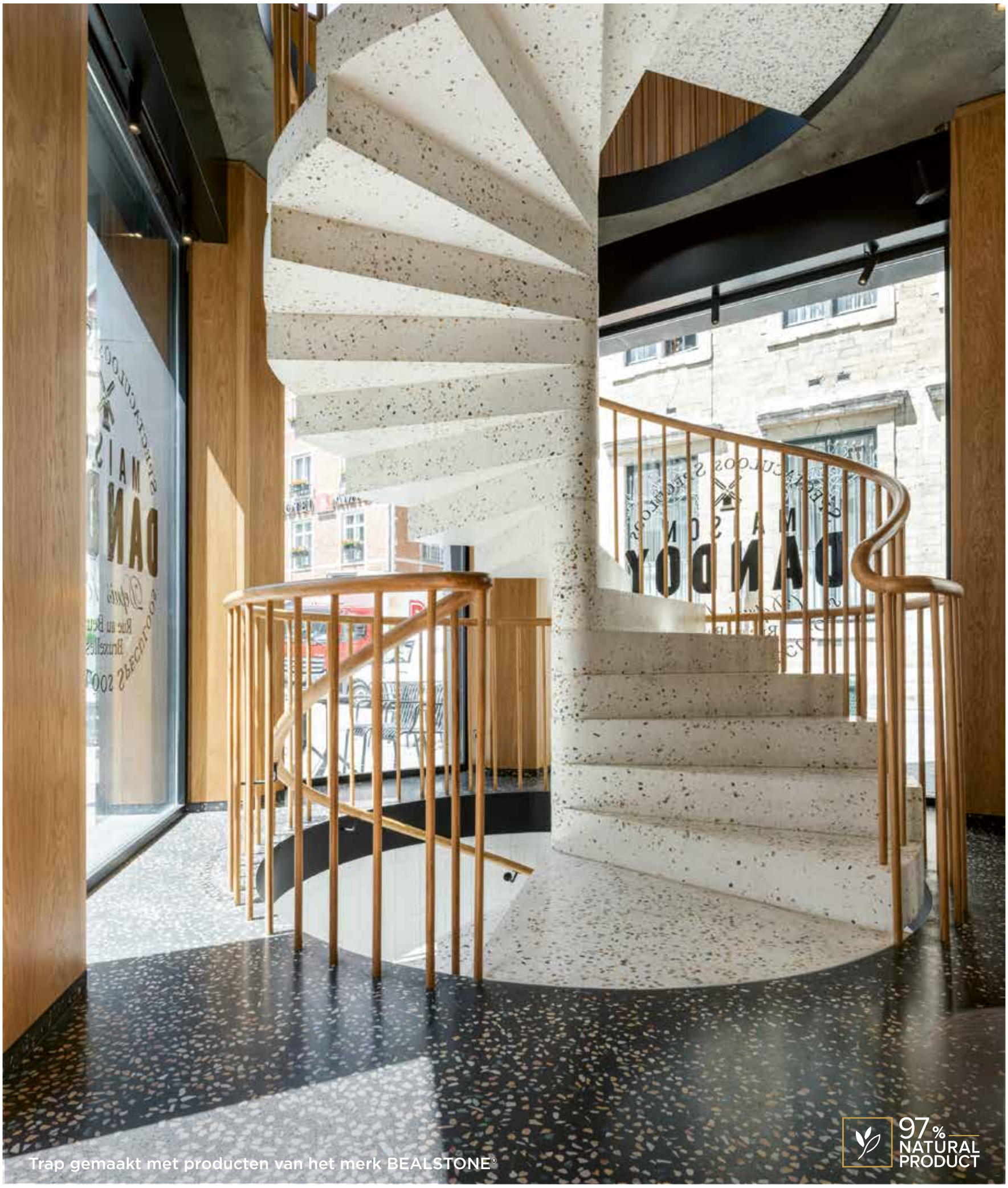
Tegelijkertijd met de toren werd ook het kabelbaanstation aangepakt. Uit een voorafgaande bouwtechnische keuring bleek dat een eenvoudige renovatie van het oude station niet voldoende zou zijn om de structurele problemen rondom de bezoekersstroom, de oriëntatie en de capaciteit op te lossen. Hoewel een aanzienlijk deel van de oorspronkelijke structuur van het station is behouden, zijn andere delen volledig vervangen en uitgebreid om de grote stroom toeristen comfortabel te kunnen faciliteren.

Hoogste hangbrug van Europa

Wie na het bezoek aan de toren nog meer spanning zoekt, kan direct doorlopen naar een andere iconische attractie op de bergtop: de Titlis Cliff Walk. Dit is de hoogstgelegen hangbrug van Europa, die op zo'n 3.041 meter hoogte rakelings langs de steile rotswanden is gespannen. De brug is slechts één meter breed en honderd meter lang. Wandelaars kijken door de roostervloer recht in een vijfhonderd meter diepe afgrond. De spectaculaire voetgangersbrug ligt op een steenworp afstand van het vernieuwde torencomplex en sluit visueel aan bij het industriële en grensverleggende karakter van de nieuwe alpine architectuur op de Titlis. ■

BEALSTONE®

Exclusive Terrazzo

Trap gemaakt met producten van het merk BEALSTONE®

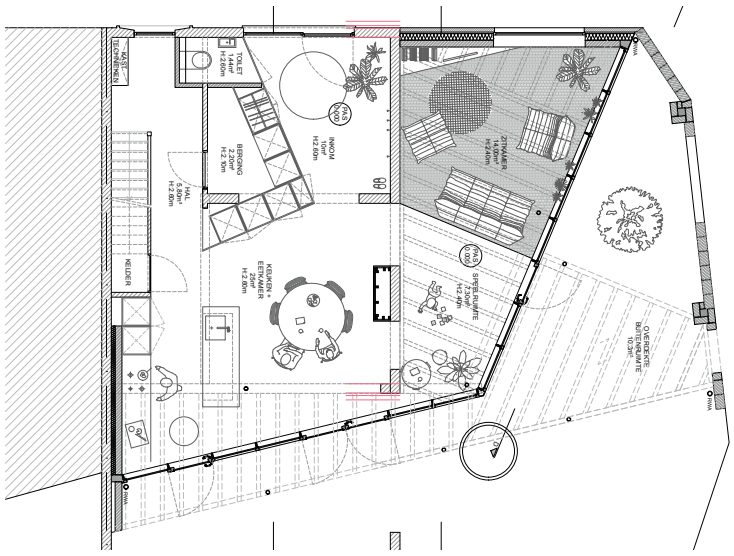
97% NATURAL PRODUCT

©Thomas Leonard

BEALSTONE®, a registered trademark created and manufactured in Belgium

SHOWROOM : 8, rue du Tronquoy - 5380 Fernelmont - Belgium
+32 81 83 57 57

info@beal.be | bealinternational.com | @bealinternational

Een vergeten perceel, een heruitgevonden woning

Een restkavel als nieuwe troef voor een bestaande woning in Sint-Amandsberg.

Wat aanvankelijk een klassieke renovatieopdracht leek, groeide uit tot een veel ambitieuzer project. In Sint-Amandsberg transformeerde BORIS architectuur studio een bestaande woning door een naastgelegen restkavel in het ontwerp te betrekken. Zo ontstond niet alleen extra ruimte, maar ook een nieuwe relatie tussen de woning, de tuin en haar omgeving.

De bouwheer klopte oorspronkelijk bij de architecten aan met de vraag om een bestaande woning te renoveren. Tijdens het ontwerpproces deed zich echter een onverwachte opportuniteit voor: het braakliggende perceel naast de woning kwam beschikbaar voor aankoop. Die bijkomende grond veranderde de uitgangspunten van het project ingrijpend.

In plaats van beide percelen afzonderlijk te behandelen, koos BORIS architectuur studio ervoor ze ruimtelijk met elkaar te verweven. De bestaande woning bleef daarbij het uitgangspunt. Het project werd zo een transformatie waarin oud en nieuw elkaar aanvullen zonder het oorspronkelijke karakter van de woning uit te wissen.

Een nieuwe ruimtelijke samenhang

De onregelmatige vorm van de aangekochte restkavel vormde tegelijk een uitdaging en een kans. De ontwerpers wilden vermijden dat de uitbreiding zou resulteren in een losstaande, anonieme bouwmassa. De nieuwe volumes werden daarom zorgvuldig afgestemd op de bestaande woning en de tuin.

De uitbreiding maakt het bovendien mogelijk om het interieur langs verschillende zijden van daglicht te voorzien. Licht komt niet langer uitsluitend via de voor- en achterzijde binnen, maar kan ook langs de zijkant de woning bereiken. Daardoor ontstaat een ruimtelijker en opener gevoel, ondanks de relatief beperkte oppervlakte.

Tegelijkertijd bleef de behoefte aan privacy een belangrijk aandachtspunt. Om de intimiteit van zowel de woning als de buitenruimtes te bewaren, introduceerden de architecten het principe van een ‘wachtgevel’. Die vormt een duidelijke begrenzing naar de omgeving en geeft de nieuwe ingreep tegelijk een eigen architectonische identiteit.

Bestaand karakter als vertrekpunt

De oorspronkelijke woning werd niet vervangen, maar grondig gerenoveerd en aangepast aan de hedendaagse comfort- en energievereisten. Haar bestaande karakter bleef daarbij zoveel mogelijk intact.

De verbinding tussen de bestaande woning en de nieuwe annex werd bewust terughoudend vormgegeven. Subtiele openingen zorgen voor visuele en ruimtelijke relaties tussen beide delen, zonder dat de oorspronkelijke structuur volledig wordt opgeofferd.

Ook in de materiaalkeuze wordt het onderscheid tussen oud en nieuw leesbaar gehouden. De nieuwe wachtgevel werd uitgevoerd in betonmetselwerk, waardoor ze een robuust en uitgesproken karakter krijgt. Aan de achterzijde maken glazen vliesgevels dan weer een lichtere en transparantere architectuur mogelijk. Zo ontstaat een dialoog tussen massieve en open elementen.

Voor de structurele uitwerking werd samengewerkt met ingenieursbureau LIME.

Duurzaamheid als strategie voor de lange termijn

De energetische renovatie combineert verschillende hedendaagse technieken: een warmtepomp, zonnepanelen, ventilatie, verbeterde isolatie en hoogrendementsramen en -kaders. Daarmee wordt de bestaande woning aangepast aan de huidige normen en voorbereid op de toekomst.

Duurzaamheid beperkt zich hier echter niet tot technische installaties. Waar mogelijk werden bestaande materialen opnieuw ingezet, waaronder houten balken en vloerdelen. Het behoud van wat reeds aanwezig is, vormt zo een belangrijk onderdeel van de ecologische strategie.

Ook de mogelijkheid om de woning in de toekomst verder aan te passen, speelt een rol. De renovatie is niet uitsluitend gericht op de behoeften van vandaag, maar creëert ook ruimte voor de verdere ontwikkeling van de woning en haar bewoners.

Meer woonkwaliteit zonder meer ruimtebeslag

Het project in Sint-Amandsberg stelt daarmee een bredere vraag aan de orde: hoe kunnen bestaande woningen meer woonkwaliteit bieden zonder telkens bijkomende open ruimte aan te snijden?

Door een ongebruikte restkavel te integreren en de bestaande woning opnieuw te organiseren, toont het project dat verdichting niet noodzakelijk ten koste hoeft te gaan van ruimtelijke kwaliteit. Een beperkte oppervlakte kan ruim aanvoelen wanneer circulatie, lichtinval, indeling en relaties met de buitenruimte zorgvuldig worden ontworpen.

De ingreep gaat dan ook verder dan een klassieke renovatie. Het bestaande wordt niet beschouwd als een beperking, maar als een vertrekpunt voor een nieuwe ruimtelijke interpretatie.
De transformatie van de woning illustreert zo een bredere visie op duurzaam wonen: niet alleen energiezuiniger bouwen, maar vooral slimmer omgaan met wat al bestaat. Hergebruik, verdichting, ruimtelijke optimalisatie en een sterke relatie met de buitenruimte worden ingezet om de leefkwaliteit te verhogen.

Het voormalige braakliggende terrein krijgt daardoor een nieuwe betekenis. Samen met de behouden en gerenoveerde woning vormt het voortaan één toekomstgerichte woonomgeving, met mogelijkheden om mee te evolueren met de bewoners. ■

Roze kristallen sauna in het noorden van Zweden

De roze, kristalvormige Lithium Crystal Sauna op een houten platform aan de oever van een rivier in Skellefteå.

Op een voormalig fabrieksterrein in het Noord-Zweedse Skellefteå staat een opvallend kunstwerk dat ook nog eens functioneel is. Het kunstenaarsduo Bigert & Bergström ontwierp een roze, kristalvormige sauna die is bekleed met spiegelend roestvrij staal. Het bouwwerk met de naam Lithium Crystal Sauna is het eerste permanente onderdeel van het WasteLand Climate Action Park, dat een van de meest vervuilde locaties van de regio transformeert tot een openbaar park.

Eerbetoon aan duurzaamheid

Het terrein kampte meer dan een eeuw lang met gifstoffen door de productie van houtpulp. Na een intensieve bodemsanering van zeventien jaar krijgt de plek nu een tweede leven. De kunstenaars wilden de industriële geschiedenis niet uitwissen, maar er juist op voortbouwen.

De vorm van een reusachtig lithiumkristal is een bewuste keuze. Lithium speelt een sleutelrol in de batterijen voor de overstap naar groene energie, maar de winning ervan heeft vaak grote impact op de natuur. Deze dubbelzinnigheid past volgens de makers perfect bij de historie van het terrein. Het roze, spiegelende staal weerkaatst de omliggende rivier en het bos, maar herinnert tegelijkertijd aan het door de mens veranderde landschap.

Uit de grond

De sauna bestaat uit zo'n 280 losse vlakken van roestvrij staal met een roze titanium-coating. Het bouwwerk helt vier graden achterover, waardoor het lijkt alsof het kristal rechtstreeks uit de grond omhoog is gekomen.

In het interieur ontstaat een heel ander gevoel. Waar de buitenkant strak en glanzend is, voelt de binnenkant warm en geborgen als een houten grot. Er is plek voor twaalf personen op handgemaakte elzenhouten banken. Door het grote glazen venster kijken bezoekers uit over de Skellefte-rivier.

Vuistbijl

Ook het verwarmingssysteem slaat een brug tussen verleden en toekomst. De speciaal ontworpen kachel werkt op opgeslagen groene stroom en kan zelfs worden gevoed door accu's van elektrische auto's. In de metalen kooiconstructie ligt 260 kilo aan lavasteen, omhuld door zwarte vuursteen uit Normandië. Vormtechnisch is de kachel geïnspireerd op het oudste gereedschap van de mensheid: de vuurstenen vuistbijl.

De Lithium Crystal Sauna is ontworpen als ontmoetingsplek. Het duo hoopt dat bewoners en bezoekers er samenkomen om te ontspannen en in alle rust te praten over de veranderingen in hun leefomgeving. ■

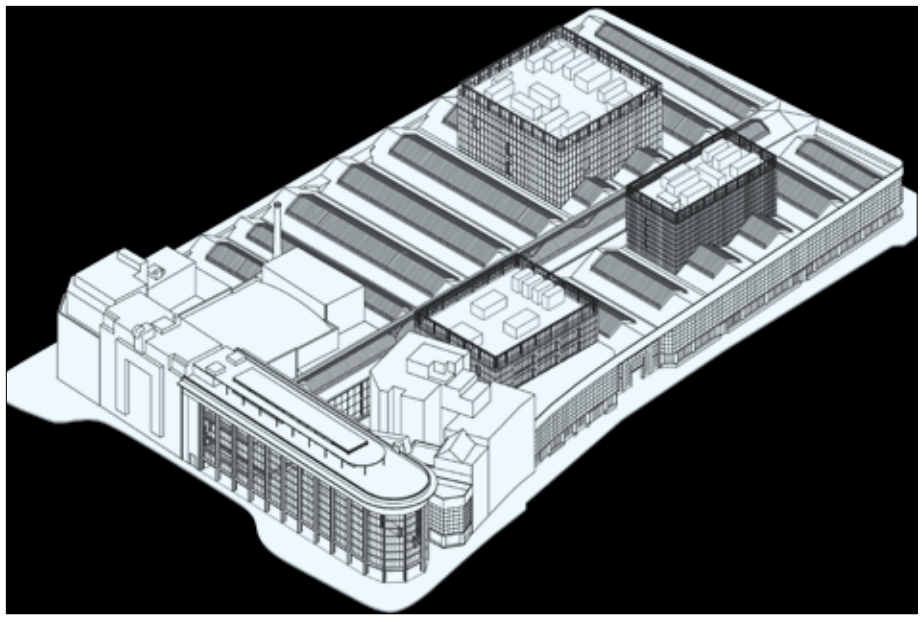
GA VOOR EEN DUURZAME TOEKOMST
MET GECERTIFICEERDE PRODUCTEN

Toon je engagement met een certificatie die staat voor
kwaliteit, milieu en sociaal welzijn.

MENUISERIE
DURABLE

DUURZAAM
SCHRIJNWERK

KANAL – Centre Pompidou

Brussel krijgt eindelijk zijn museum voor moderne en hedendaagse kunst.

Op 28 november opent KANAL – Centre Pompidou officieel zijn deuren in de voormalige Citroën-garage aan het Sainctelettesquare in Brussel. Daarmee krijgt de hoofdstad een nieuwe culturele instelling die architectuur, hedendaagse kunst en stedelijke transformatie met elkaar verbindt.

Het gebouw is op zichzelf al bijzonder. De voormalige Citroën-garage werd in de jaren 1930 gebouwd als een indrukwekkend modernistisch complex. De enorme industriële ruimtes werden ontworpen om auto's tentoon te stellen, te verkopen en te onderhouden.

Vandaag krijgt dezelfde infrastructuur een volledig andere bestemming. De architectuur wordt niet weggegooid om plaats te maken voor een nieuw museum. Ze wordt hergebruikt. Het project van Atelier KANAL, een consortium van noAarchitecten, EM2N en Sergison Bates architects, vertrekt vanuit de bestaande structuur.

Dat maakt KANAL bijzonder interessant in de huidige architectuurcontext. Adaptive reuse, of hergebruik van bestaande gebouwen, wordt steeds belangrijker. De redenen zijn zowel cultureel als ecologisch. Een bestaand gebouw vertegenwoordigt al een grote hoeveelheid materiaal, energie en arbeid. Het behouden en aanpassen ervan kan daarom een alternatief bieden voor volledige nieuwbouw.

Maar hergebruik is complex. Een garage is geen museum. De ruimtelijke kwaliteiten van het bestaande gebouw moeten worden behouden, terwijl nieuwe eisen op het vlak van klimaatregeling, veiligheid, toegankelijkheid en museale infrastructuur moeten worden geïntegreerd.

KANAL wordt daardoor een experiment. Niet alleen in museale architectuur, maar ook in de manier waarop Brussel met zijn industriële erfgoed omgaat. De opening krijgt bovendien een uitzonderlijk uitgebreid programma.

Op 28 november openen tien tentoonstellingen rond kunst en architectuur. De belangrijkste tentoonstelling, A truly immense journey, brengt meer dan 350 werken samen uit de collecties van Centre Pompidou, KANAL en Belgische publieke en private collecties. Daarnaast is er een tentoonstelling van KANAL Architecture met de titel Right to the City – Right to the Future.

Die tentoonstelling is bijzonder relevant voor architecten omdat ze Brussel zelf als onderwerp neemt. De stad wordt er niet voorgesteld als een probleem dat door één masterplan moet worden opgelost. Integendeel, KANAL beschrijft Brussel als een laboratorium waarin conflicten, participatie en tijdelijke initiatieven nieuwe vormen van stedelijk leven kunnen creëren.

Dat is een opmerkelijke visie. Brussel wordt vaak beschreven via zijn versnippering, institutionele complexiteit en bestuurlijke problemen. KANAL kiest ervoor om precies die complexiteit als ontwerpgegeven te beschouwen. De architectuur wordt daardoor minder een instrument om orde op te leggen en meer een manier om verschillende belangen met elkaar te laten botsen en samenwerken.

Dat sluit aan bij een bredere verandering binnen de stedenbouw. De klassieke twintigste-eeuwse planning werkte vaak vanuit grote masterplannen. Vandaag wordt meer aandacht besteed aan participatie, tijdelijke interventies en geleidelijke transformatie.

De stad wordt niet langer noodzakelijk gezien als een object dat volledig kan worden ontworpen. Ze wordt beschouwd als een proces. KANAL is daar een interessante uitdrukking van. De opening van het museum is daarom niet alleen een cultureel evenement. Het is ook een belangrijke architecturale gebeurtenis voor Brussel.

Een oude industriële structuur krijgt een nieuwe publieke functie. Een internationale kunstcollectie krijgt een Brusselse context. En architectuur wordt verbonden met een discussie over de toekomst van de stad. Het project toont daarmee dat hergebruik meer kan zijn dan een technische strategie.

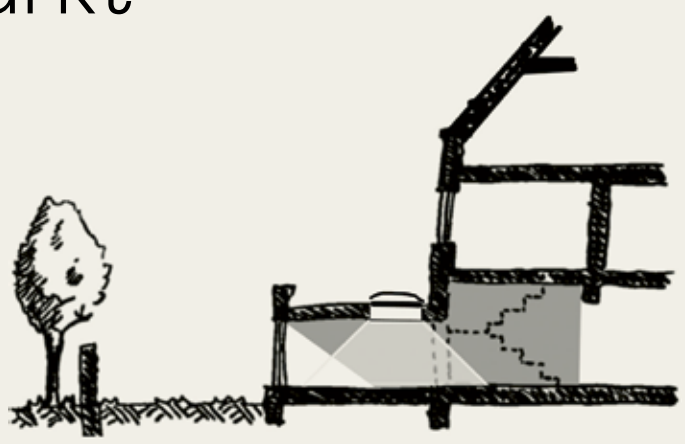
Het kan een culturele strategie worden. Een gebouw krijgt niet alleen een nieuwe functie. Het krijgt een nieuw hoofdstuk. ■

> “ Een oude industriële structuur krijgt een nieuwe publieke functie.

Optimaliseer de natuurlijke lichtinval met het breedste assortiment vensters voor platte daken op de markt

Een uitbouw vermindert de natuurlijke lichtinval in de aangrenzende ruimte aanzienlijk, vooral in het centrale gedeelte. Door een platdakvenster in de uitbouw te plaatsen, kan de optimale lichtinval worden hersteld en wordt een gelijkmatige verspreiding van daglicht in de hele ruimte gegarandeerd.

Meer info op **velux.be**

VELUX®

Iconische Belgacom-toren in Gent krijgt nieuw leven

Projectontwikkelaar LIFE onthult plannen voor hoogste woontoren in historisch centrum en publieke stadstuin van 3.000 m²

Na meer dan twintig jaar kent het dossier rond de voormalige Belgacom-toren in Gent een doorstart. De ontwikkelaar dient een nieuwe omgevingsvergunning in die op enkele punten radicaal verschilt van de vorige plannen: er wordt 20% minder gebouwd en 25% meer groen voorzien. LIFE transformeert de brutalistische landmark tot een levendige, groene woonplek met onderin publieke functies en een publiek toegankelijke stadstuin van maar liefst 3.000 vierkante meter. Er wordt bewust gekozen om naast de toren geen concurrerende tweede toren te voorzien. De ambitie is om in 2027 de eerste steen te leggen.

De brutalistische toren tussen de Oude Beestenmarkt en Portus Ganda, in de jaren 70 ontworpen door architecten Dirk en Geo Bontinck, staat in de volksmond bekend als "het lelijkste gebouw van Gent". Binnenkort ondergaat de site een totale metamorfose. Het complex zal plaats bieden aan 105 appartementen. De onderste laag van de gebouwen wordt gereserveerd voor publieke functies die dynamiek naar de buurt brengen, zoals horeca, een wellness en kantoorruimtes.

Stalen elastiek

Voor het ontwerp zet LIFE de samenwerking met Coussée Goris Huyghe architecten voort. Dit Gentse bureau - dat eerder ook stadsbibliotheek De Krook tekende - won tien jaar geleden al de architectuurwedstrijd voor de site, na een intensief traject met buurtbevragingen. Om de toren visueel te verzachten, ontwierpen zij een stalen structuur die als een soort elastiek rond het gebouw zal worden gespannen. De nieuwe ontwikkelaar opteerde er bewust voor om de oorspronkelijke keuze van de Gentenaar niet terug in vraag te stellen. De huidige vergunningsaanvraag gaat zelfs een heel stuk meer richting het oorspronkelijke wedstrijdontwerp dan de vergunning die werd verleend aan de vorige eigenaar.

Divers woonaanbod

Het project zet sterk in op een diverse mix van bewoners. De appartementen in de toren zelf krijgen twee tot vier slaapkamers en bewoonbare oppervlaktes tussen 150 en 250 vierkante meter. Op het dak van de toren komt een uniek penthouse met een tuin rondom. Achter de toren verrijzen drie lagere gebouwen van drie tot zes verdiepingen, met compactere appartementen tussen 70 en 150 vierkante meter en één tot drie slaapkamers.

20% van het totale toekomstige woonaanbod op de site wordt gereserveerd voor 'bescheiden wonen': compacte en betaalbare woningen die de aanbevelingen van de Vlaamse Codex Wonen volgen, en via de vrije markt worden aangeboden.

Groene rustplek met internationale allures

Niet alleen het gebouw, maar ook de volledige omliggende buitenruimte wordt drastisch onthard en opgewaardeerd. Samen met een collectief rond gerenommeerd landschapsarchitect Piet Oudolf, wereldwijd bekend van onder meer de High Line in New York en de tuin rond Museum Voorlinden, plant LIFE een publiek toegankelijke stadstuin van 3000 vierkante meter - een nieuwe, groene hotspot voor alle Gentenaars. Aansluitend op deze publiek toegankelijke stadstuin zal een grote binnentuin voor de bewoners en gebruikers van de site voorzien worden, waardoor de doorlopende oppervlakte voor fauna en flora zo mogelijk nog veel groter wordt.

"We hebben de ambitie dat je het gebouw op Google Maps nauwelijks moet kunnen zien liggen, doordat alle technieken zijn weggewerkt in de kelder en de daken volledig worden ingevuld als aaneengesloten groene zone voor fauna en flora», klinkt het bij Toon Haverals, Managing Partner van LIFE. "Als kers op de taart werden ook nog eens planten en bomen voorzien in het ontwerp van de gevels waardoor het groen op maaiveldniveau naadloos wordt verbonden met het groen op de daken."

Als knipoog naar het verleden wordt momenteel onderzocht of de herkenbare oude luifels van de toren hergebruikt kunnen worden als zitbanken in de tuin. De Doornsteeg wordt verbreed en intensief vergroend, mede doordat het gebouw drie meter verder van de straat wordt geplaatst dan in de oorspronkelijke plannen. Tot slot wordt door de stad Gent overwogen om ook de versteende berm die grenst aan de Oude Beestenmarkt intensief te vergroenen.

Zoals bij elk LIFE-project is het voor de ontwikkelaar een prioriteit om een positieve bijdrage te leveren aan de buurt. Bij de Portus-site zit die maatschappelijke meerwaarde vooral in de aanleg van een openbare stadstuin voor de Gentenaars. Daarnaast wordt alles op alles gezet om de ecologische voetafdruk en de CO_2-uitstoot zoveel mogelijk te beperken.

"De aanleg van dit publiek domein vraagt een aanzienlijke investering, maar we zijn ervan overtuigd dat dit project een echte win-win wordt: voor de toekomstige bewoners, voor ons als risiconemende private ontwikkelaar, én voor de Gentenaar. We bouwen minder volume, behouden de bestaande structuur, planten meer dan 100 extra bomen en waarderen de Doornsteeg op door ze breder en groener te maken. Ook tijdens de realisatie proberen we de impact zo klein mogelijk te houden. Door bijvoorbeeld de bestaande fundering van de reeds gesloopte achterbouw te hergebruiken, besparen we de buurt heel wat vrachtverkeer, uitstoot en geluidshinder", aldus Toon Haverals, Managing Partner van LIFE.

De 'oude dame' wordt in ere hersteld

Na twintig jaar in de portefeuille van Gedevco, nam LIFE eind 2024 het project over. Dankzij hun sterke expertise in complexe herbestemmingen, kon LIFE met een frisse, vernieuwende blik naar het dossier kijken. De ontwikkelaar kiest er bewust voor om bestaande structuren met een gelaagd verhaal te respecteren en te herontwikkelen in plaats van volledig te slopen.

"De omgevingsvergunning is inmiddels officieel aangevraagd. Deze week wordt een infosessie georganiseerd voor omwonenden in Bar Bidon aan de overkant. Als de procedure vlot verloopt, starten we de bouw in 2027, zodat de eerste bewoners in 2030 hun intrek kunnen nemen. We gaan de 'oude dame' met het grootste respect behandelen", besluit Toon Haverals. ■

Groendaken: kies de juiste drainage voor elk project

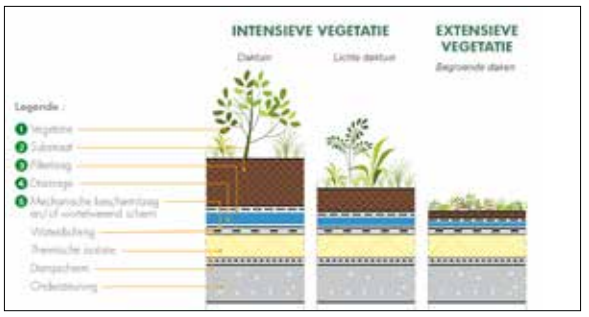
Groendaken dragen bij aan een beter beheer van regenwater, de vermindering van stedelijke hitte-eilanden, de versterking van de biodiversiteit en de verbetering van het thermisch en akoestisch comfort van gebouwen. Om hun prestaties op lange termijn te garanderen, is de keuze van het drainagesysteem al in de ontwerpfase van doorslaggevend belang.

Een keuze die afhangt van het project

Extensief of intensief groendak, dikte van het substraat, type begroeiing, belasting, technische vereisten of gewenste wateropslag: elk project stelt zijn eigen eisen. De drainagelaag speelt hierbij een centrale rol. Ze moet **overtollig water** efficiënt afvoeren en tegelijkertijd, afhankelijk van het gekozen systeem, een **waterreserve** vormen die tijdens droge periodes beschikbaar is voor de vegetatie. Daarnaast draagt ze bij aan de **mechanische bescherming** van de waterdichting.

De verschillende types groendaken.

Drainageoplossingen voor elk type groendak.

Nieuwe oplossingen in het MatGeco-gamma

Als specialist in drainageoplossingen sinds meer dan 30 jaar biedt MatGeco een volledig gamma aan voor de verschillende types groendaken. Een van de belangrijkste oplossingen is de drainagemat **RoofDrain ST12**, die een efficiënte drainage, een hoge wateropslag en mechanische bescherming combineert in één product. De voorgekweekte **Sedum StockDrain 80**-platen, onmiddellijk klaar voor gebruik, maken een snelle vergroening van het dak mogelijk.

Tot de nieuwigheden behoort de **DrainoPlate 20**, een drainage- en wateropslagplaat met een praktisch formaat die eenvoudig te plaatsen is. De voorgekweekte **SedumMat 8+** biedt dan weer een lichte, kant-en-klare oplossing die geschikt is voor de vergroening van grote oppervlakken. Specifieke accessoires vervolledigen het gamma en zorgen ervoor dat de systemen ook op lange termijn optimaal blijven functioneren.

De RoofDrain ST12 combineert drainage, bescherming en wateropslag.

Voorgekweekte Sedum StockDrain 80-platen, klaar voor gebruik.

Een nieuwe gids om het voorschrijven te vergemakkelijken

Om architecten en andere voorschrijvers te begeleiden bij hun keuze, heeft MatGeco onlangs een nieuwe **drainagegids voor groendaken** gepubliceerd, die via de website kan worden gedownload. Deze praktische gids voor voorschrijvers laat toe om de verschillende oplossingen, hun prestaties en toepassingsgebieden met elkaar te vergelijken, zodat gemakkelijker het systeem kan worden bepaald dat het best aansluit bij de kenmerken en doelstellingen van elk project. MatGeco begeleidt daarnaast architecten, studiebureaus en aannemers bij het analyseren van technische vereisten en het kiezen van de meest geschikte oplossingen.

Meer info: matgeco.be/groendaken
Tel. 067 33 00 75 - info@matgeco.be

Ontdek de **nieuwe drainagegids voor groendaken** via de QR-code

MatGeco
Geotechnical products

Maisons jumelles: een nieuwe kijk op een Bretonse traditie

In Bretagne ontwierp Riguidel Architectes twee woonhuizen met PREFALZ aluminium op dak en gevel, uitgevoerd in P.10 zuiver wit en zwartgrijs. Nauw verwant in vorm, maar elk met een eigen karakter.

Geworteld in het Bretonse landschap

Het zuiden van Bretagne wordt gekenmerkt door rotsen, bos, getijden en wisselend licht. In de kustgemeente Belz ontwierp Riguidel Architectes Le Rhune – De heuvel –, een woon- en vakantiecomplex voor twee gezinnen. Op het hoogste punt van het perceel staan twee licht verspringende volumes op een gemeenschappelijke sokkel, verbonden door een centrale ontmoetingsruimte.

Een hedendaagse interpretatie

Graniet en leisteen bepalen traditioneel het architecturale beeld van de regio. Anne-Charlotte en Jean-François Riguidel lieten zich voor vorm, schaal en proporties inspireren door Bretonse vissershuizen, maar vertaalden die vormentaal naar een eigentijds materiaalpalet. Natuurlijk hout brengt warmte, terwijl aluminium voor een heldere en verfijnde uitstraling zorgt.

De woningen kregen elk een zadeldak dat zonder visuele onderbreking overloopt in de gevel. Die doorlopende materialiteit was een essentieel uitgangspunt. Dankzij **PREFALZ** kon dezelfde aluminium bekleding op dak én gevel worden toegepast, waardoor beide volumes als samenhangende gehelen leesbaar blijven.
De regelmatig geplaatste **PREFALZ**-banen creëren een krachtig lijnenspel en benadrukken de geometrie. Het contrast tussen P.10 zuiver wit en zwartgrijs geeft elk volume een eigen identiteit, terwijl het aluminium het project visueel samenbindt.

Precisie tot in het detail

Ook de detaillering draagt bij aan het heldere architecturale beeld. Niet-uitstekende dakranden, een uitgesproken nok, een subtiele dakrand en geïntegreerde waterafvoer geven de volumes een scherp profiel. Dak, gevel en raamopeningen zijn daarbij zorgvuldig op elkaar afgestemd.

PREFALZ als verbindend element

Dak en gevel werden gerealiseerd door CLB Couverture Le Blaye. **PREFALZ** bood het team ontwerpvrijheid en mogelijkheden voor een nauwkeurige voorbereiding. Een groot deel van het werk kon vooraf in de werkplaats worden voorbereid, wat een efficiënte montage op de bouwplaats mogelijk maakte.
Le Rhune toont hoe materiaalkeuze een architectonisch concept kan versterken. Met **PREFALZ** van PREFA vloeien dak en gevel samen tot één coherent geheel, waarin regionale bouwtraditie en hedendaagse architectuur elkaar ontmoeten.

Ontdek alles over PREFALZ en de architecturale mogelijkheden van aluminium voor dak en gevel op PREFA: www.prefa.be

PREFA
STERK ALS EEN STIER
DAK • GEVEL • SOLAR

Architectuur naar een hoger niveau tillen met materiaal, matte uitstraling en hoge prestaties

Bij dakbedekking, gevelbekleding of hemelwaterafvoer wordt de visuele identiteit van een project zowel bepaald door de nauwkeurigheid van de lijnen als door de duurzaamheid van het materiaal. Met het gamma GRANUM EXTRA biedt RHEINZINK architecten een concreet antwoord: de combinatie van een sobere esthetiek en technische prestaties die bestand zijn tegen de meest veeleisende omgevingen, van een zeeklimaat tot stedelijke invloeden.

Elegante matte uitstraling, verhoogde weerstand

Dankzij een innovatieve coating die een grote kleurstabiliteit en een zeer hoge weerstand tegen weersinvloeden biedt, behoudt **GRANUM EXTRA** zijn uitstraling gedurende tientallen jaren. Het gamma is verkrijgbaar in twee uitgesproken matte tinten:

- **GRANUM EXTRA granite:** Een zachte, tijdloze grijstint. Ze past op een natuurlijke en discrete manier bij bestaande gebouwen en combineert perfect met traditionele materialen voor renovatieprojecten of de opwaardering van erfgoed.

GRANUM EXTRA granite ©RHEINZINK/HVR architectes associés/Xavier Morize

GRANUM EXTRA basalte ©RHEINZINK/Lucile Boullié Architecte et Associé/Elisa Marq Photography

- **GRANUM EXTRA basalte**: Een donkere, pure en diepe tint. Deze kleur is ontworpen om hedendaagse architectuur ritme te geven, accentueert volumes, verlengt lijnen en versterkt de visuele identiteit van gevels door een samenspel van schaduw en contrast.

Vormvrijheid en algemene samenhang

Staande naad, roefnaad, felsprofielen, leien of hemelwaterafvoersystemen: **GRANUM EXTRA** past zich aan elke geometrie aan. Deze veelzijdigheid zorgt voor een ideale visuele eenheid, waarbij details en grote volumes zonder esthetische onderbreking op elkaar aansluiten.

GRANUM EXTRA basalte ©RHEINZINK/Lucile Boullié Architecte et Associé/Elisa Marq Photography

De gebouwschil beschermt niet alleen meer: ze geeft het bebouwde landschap op een doordachte manier vorm.

Geïntegreerde zonne-energie: de RHEINZINK-PV-oplossing

Om aan de huidige milieueisen te voldoen zonder afbreuk te doen aan de esthetiek van het dak, sluit **RHEINZINK-PV** perfect aan bij zinken dakbedekkingen van RHEINZINK. Deze fotovoltaïsche oplossing wordt rechtstreeks geïntegreerd in zinken daken met staande naad. Deze uiterst discrete en efficiënte zonnepanelen maken van de gebouwschil een bron van hernieuwbare energie, terwijl de verfijnde architecturale lijnen behouden blijven.

Ontdek alle oplossingen en het innovatieve prePATINA ECO ZINC-gamma op www.rheinzink.be.

RHEINZINK®

Unilin Master Oak in een iconische designstoel

Designer Phil Procter herwerkt zijn Rolled Lounger in een verrassende materiaaluitvoering.

Wat gebeurt er wanneer een ontwerp dat oorspronkelijk in roestvrij staal werd uitgevoerd, een nieuwe materiaalidentiteit krijgt?

Voor een recente designsamenwerking herinterpreteerde de Rotterdamse ontwerper **Phil Procter** zijn Rolled Lounger in **Unilin Master Oak**. Het resultaat toont hoe plaatmateriaal ook buiten klassieke, lineaire toepassingen tot zijn recht komt.

Procter vertaalde de kenmerkende vorm van de loungestoel naar een uitvoering met **vloeiende krommingen, dunne randen en een uitgesproken houtstructuur**. De stoel blijft sculpturaal en strak, maar krijgt door Master Oak een warmere en tactielere uitstraling.

En precies daar wordt het interessant voor architecten en interieurbouwers.

Master Oak combineert de natuurlijke uitstraling en voelbare houtstructuur van eik met de prestaties van melamine en HPL. Het materiaal is tot drie keer krasbestendiger, verkleurt niet onder invloed van zonlicht en is eenvoudig te onderhouden. Dankzij de mogelijkheid om het in meerdere richtingen te buigen, leent het zich bovendien voor toepassingen met doorlopende rondingen.

Voor de samenwerking koos Procter twee uitvoeringen: **Master Oak natural copper** en **Master Oak green**. Twee afwerkingen met een heel ander karakter, maar met dezelfde focus op detail, nerf en vorm.

Ook de materiaalbasis speelt mee: het hout in de gemelamineerde spaanplaten is **100% afkomstig uit gerecycleerd hout.**

Een stoel die vooral één ding duidelijk maakt: plaatmateriaal hoeft lang niet altijd vlak te blijven.

Meer info over Master Oak:
www.unilinpanels.com/nl-be/designs/master-oak

Ontdek de Master Oak x Phil Procter collab
https://unilinpanels.cc/4yvbBL8

UNILIN

Pure Freude an Wasser

GROHE

MEER DAN EEN MOMENT
ONDER DE DOUCHE

GROHE EUPHORIA 280 DOUCHESYSTEEM

Het GROHE Euphoria 280 douchesysteem combineert een strak, architecturaal design met hoogwaardige prestaties. De slanke hoofddouche – beschikbaar in ronde of rechthoekige uitvoering – is voorzien van een verfijnde L-vormige douchearm, wat maximale esthetische flexibiliteit biedt voor uiteenlopende stijlen. Voor projecten waar bewust gebruik en comfort hand in hand moeten gaan, is de GROHE Euphoria 120 handdouche uitgerust met de AquaBooster-technologie. Dit oscillerende mechanisme versterkt de waterstraal voor een optimale douche-ervaring, terwijl het debiet efficiënt wordt beperkt tot slechts 5,3 l/min*.

grohe.com

** De handdouche van het GROHE Euphoria 280 douchesysteem is uitgerust met een geïntegreerde stroombegrenzer. Debiet van 5,3 l/min bij 3 bar vergeleken met EN 1112 Klasse A (12-15 l/min bij 3 bar).*

PART OF LIXIL

StoCera 54, de nieuwe standaard in keramische ETICS-gevels

Van expressieve kleurcomposities tot verfijnde texturen en reliëfs: de vier StoCera 54-collecties (Färgblock, Modulo, Oltre en Pigmento) bieden architecten de vrijheid om kleur, ritme, diepte en materialiteit bewust in te zetten als onderdeel van het ontwerpconcept. De integratie in het gevelisolatiesysteem StoTherm Vario en het geventileerde gevelsysteem StoVentec C biedt architecten maximale ontwerpvrijheid, gecombineerd met performante geveloplossingen.

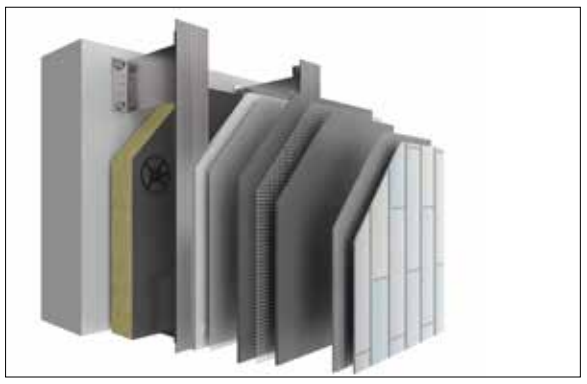
Ontdek de collecties

Gevel met StoCera: Architectuur MDW Architecture — Foto © Georges De Kinder

Färgblock: spelen met kleur en ritme
Färgblock geeft architecten maximale vrijheid om te ontwerpen met kleur. Grafische patronen, krachtige kleurvlakken en subtiele ton-sur-ton effecten zorgen voor gevels met een uitgesproken identiteit.

Modulo: de hedendaagse interpretatie van baksteen
Modulo vertaalt het ritme en karakter van traditioneel metselwerk naar een eigentijdse keramische gevel. Reliëf en textuur creëren diepte, terwijl de uitstraling van baksteen wordt gecombineerd met de voordelen van een modern gevelsysteem.

Opbouw StoVentec C: voorgehangen, geventileerde gevel met StoCera

Oltre: architectuur zonder grenzen
Oltre ondersteunt ontwerpen waarin de grens tussen binnen en buiten vervaagt. De collectie creëert een vloeiend samenspel van volumes, openingen en gevelvlakken met een sterke ruimtelijke beleving.

Pigmento: kleur als architecturaal materiaal
Pigmento maakt van kleur een volwaardig ontwerpelement. De matte keramische afwerking brengt nuance, diepte en gelaagdheid in de gevel en zorgt voor een levendige uitstraling.

Geïntegreerd in performante gevelsystemen
Elke StoCera 54-collectie biedt een eigen architecturale expressie. De keramische geveltegels zijn volledig geïntegreerd in het energie-efficiënte gevelisolatiesysteem StoTherm Vario en in StoVentec C als geventileerde gevels. De uitvoerig geteste systemen vormen, dankzij perfect op elkaar afgestemde componenten, een duurzame en betrouwbare geveloplossing voor nieuwbouw en renovatie.

Technische ondersteuning van ontwerp tot uitvoering
Van eerste schets tot uitvoering ondersteunen onze experts architecten met technisch advies, systeemkeuze en projectspecifieke detailleringen.

Technisch advies nodig?
Neem contact op met ons Technical Service Center: tel. 02/568.09.49 of via tsc.be@sto.com

sto
Bewusst bauen.

UKot Luik: zonwering en architecturale identiteit door DUCO

Verscholen aan de bosrand van de groene campus van Sart-Tilman is UKot meteen meer dan een studentenverblijf. Ontworpen door STUDIO SART (SM Altiplan UAU), biedt deze nieuwe Luikse site zijn bewoners een eigentijdse leefomgeving, ingebed in de natuur en toch op een steenworp van het stadscentrum.

Het gebouw neemt de vorm aan van een continue band die als een lus over het terrein loopt, met royale gemeenschappelijke ruimtes en een direct herkenbare architecturale identiteit. Zijn chromatische ellipsvorm opent een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van de campus, die sinds 1967 de evolutie van de architectuur weerspiegelt.

De gevel is het centrale element van deze architecturale taal. Om de grote glasvlakken te combineren met een goede beheersing van de zoninstraling, kozen de architecten voor een beweegbaar buitenzonweringssysteem. De elementen moesten thermisch en visueel comfort bieden, de kleuridentiteit van het project uitdrukken en elke student controle over zijn eigen comfort geven — in lijn met de BREEAM-certificering.

Het resultaat is een levendige gevel, uitgewerkt in een doorlopend kleurverloop van groen, geel, oranje, rood, magenta tot blauw, die de curve van de gebouwband volgt.

Om aan deze vereisten te voldoen, kozen STUDIO SART en hoofdaannemer Gilles MOURY, samen met installateur HABEMO, voor de DucoSlide SlimFrame: een schuifpaneel met discrete zijprofielen waarmee bewoners zelf hun zonwering en privacy regelen. De slanke profilering houdt de gevel leesbaar en geeft kleur alle ruimte. De lamellenverdeling werd op maat ontworpen: dichter bij het glas, ruimer naar de randen toe.

"De keuze voor DUCO drong zich op om verschillende redenen. Technisch bood de DucoSlide SlimFrame precies de combinatie die we zochten: een beweegbare zonwering, bestuurbaar door de bewoner, met een slanke profilering die de gevel niet verzwaart." — Nicolas Lelotte, Entreprise Gilles MOURY

Met UKot Luik bevestigt DUCO zijn vermogen om ambitieuze projecten te ondersteunen waarbij zonwering een volwaardig architecturaal expressiemiddel wordt.

Projectinformatie
Project: UKot Luik
Locatie: Campus Sart-Tilman, Luik
Architect: STUDIO SART (SM Altiplan UAU) – Stéphane Rasir
Hoofdaannemer: Entreprise Gilles MOURY – Nicolas Lelotte
Installateur: HABEMO
DUCO-product: DucoSlide SlimFrame

www.duco.eu

DUCO

Thermische en akoestische prestaties van daken: de uitdagingen van bestaande gebouwen aanpakken tegen hittegolven

Te dunne kepers, verlies van bewoonbaar volume bij isolatie langs de binnenzijde, onmogelijkheid om het dak te verhogen... Bij renovatie kan het verbeteren van de prestaties van een hellend dak snel complex worden. Met een dikte van slechts 13 mm biedt Skytech Pro XL, gecombineerd met een vezelachtige isolatie tussen de bestaande kepers, een performante oplossing zonder het dak te verhogen, en vormt zo een interessant alternatief voor sarking.

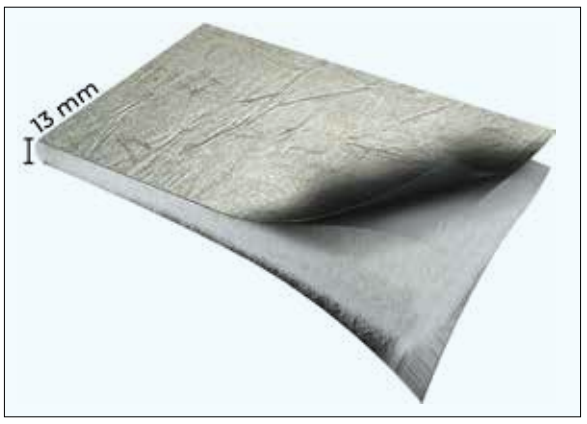
De warmte reflecteren in plaats van ondergaan

Bij steeds intensere hittegolven wordt zomercomfort een belangrijk aandachtspunt, vooral in ingerichte ruimtes onder het dak. Sterk blootgesteld aan zonnestraling, vormt het dak een belangrijke bron van warmte-instroom.

Rechtstreeks op de kepers geplaatst, combineert **Skytech Pro XL** een thermisch hoogperformante glasvezelisolatie met twee bekledingen in microgeperforeerd aluminium. Deze combinatie verenigt isolatie en reflectie van thermische straling, wat bijdraagt tot het beperken van warmteverlies in de winter en warmte-instroom door straling in de zomer. Een bijzonder waardevol voordeel voor het comfort van leefruimtes onder het dak.

Een eenvoudige en efficiënte oplossing om het comfort van het dak te verbeteren, zomer en winter.

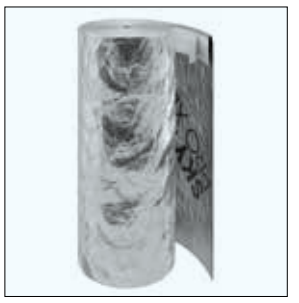
Skytech Pro XL : isolerend, reflecterend en ademend onderdak.

Complementair aan vezelachtige isolatiematerialen

Gecombineerd met de isolatie tussen de kepers, vervolledigt **Skytech Pro XL** de thermische prestatie van het dakcomplex. Deze combinatie maakt het mogelijk om de beschikbare ruimte te optimaliseren en de energieprestaties na te streven die in het kader van het EPB gewenst zijn, met behoud van comfort in zomer en winter en beheersing van het energieverbruik.

Ideaal als aanvulling op een vezelisolatie.

Rollen van 18 m x 1 m + Zelfklevende vlakke overlapping van 12 cm .

Een multifunctioneel onderdak

In slechts 13 mm vervult **Skytech Pro XL** ook de functies van onderdak: hoge waterdampdoorlaatbaarheid, lucht- en waterdichtheid, mechanische weerstand en brandweerstand. Het is ademend en kan rechtstreeks tegen de vezelachtige isolatie tussen de kepers geplaatst worden, een groot voordeel bij renovatie.
Bovendien biedt het op zichzelf een geluidsvermindering van 16 dB, wat bijdraagt tot het beperken van geluidsoverlast van buitenaf.

Skytech Pro XL: een dunne en multifunctionele oplossing om daken te renoveren zonder compromissen op vlak van ruimte, prestaties en comfort.

Ontdek het bij insulco, de Belgische specialist in dunne isolatiematerialen sinds meer dan 35 jaar.

www.insulco.be • 067/41 16 10 • info@insulco.be

insulco
insulation products

Van Barcelona tot Antwerpen

De auto terugdringen uit de stad: Europa ontdekt opnieuw de publieke ruimte.

De Europese stad begint langzaam haar straatstenen terug te winnen. Dat is een van de opvallendste conclusies uit de recente selectie voor de European Prize for Urban Public Space. De prijs brengt projecten samen die verkeersruimte omvormen tot publieke ruimte voor voetgangers, groen, recreatie en ontmoeting. De winnaar wordt op 15 oktober bekendgemaakt.

Een van de meest opvallende voorbeelden is de Plaça de les Glòries Catalanes in Barcelona. Waar vroeger een enorme verkeersinfrastructuur het stadsweefsel doorsneed, zijn belangrijke verkeersstromen ondergronds gebracht. Op het maaiveld ontstond ruimte voor groen en verblijf.

In Antwerpen gebeurde iets vergelijkbaars, maar op een andere schaal. Het Zuidpark verving een grote bovengrondse parkeerplaats door een park van ongeveer 800 meter lang, met honderden bomen en regenwaterzones. Ondergronds bleef een parkeergarage bestaan.

De hedendaagse stad kan de auto niet eenvoudigweg laten verdwijnen. Maar ze kan wel beslissen hoeveel ruimte de auto krijgt. Dat is een fundamentele verandering. Gedurende een groot deel van de twintigste eeuw werd stedelijke planning georganiseerd rond mobiliteit. Straten werden verbreed, kruispunten vergroot en parkeerplaatsen aangelegd. De auto werd beschouwd als een noodzakelijke voorwaarde voor economische ontwikkeling.

Vandaag wordt steeds duidelijker dat deze logica ook een enorme ruimtelijke kost heeft. Verkeerswegen nemen plaats in beslag die ook gebruikt kan worden voor bomen, terrassen, speelplaatsen, fietspaden of woningen.

Daarom verschuift de aandacht van verkeerscapaciteit naar verblijfskwaliteit. De publieke ruimte wordt opnieuw gezien als een collectief goed. Dat klinkt eenvoudig, maar de praktijk is politiek gevoelig.

Wanneer parkeerplaatsen verdwijnen, protesteren automobilisten. Wanneer rijstroken worden verminderd, ontstaat discussie over bereikbaarheid. Wanneer groen wordt aangelegd, moet worden nagedacht over onderhoud, waterbeheer en veiligheid.

Stedelijke transformatie is dus nooit alleen een ontwerpkwestie. Het is een onderhandeling over ruimte. Een interessant voorbeeld uit de recente selectie is de Round About

Baths in Logroño, ontworpen door Leopold Banchini. Een verkeersrotonde werd tijdelijk omgevormd tot een collectieve badruimte. Het project duurde slechts een week, maar toonde hoe snel een infrastructuur kan veranderen wanneer men haar oorspronkelijke functie tijdelijk opschort.

Architectuur hoeft niet altijd permanent te zijn om een stad te veranderen. Een tijdelijke interventie kan aantonen dat een andere vorm van gebruik mogelijk is. Daarna kan de discussie over permanente verandering beginnen. Deze aanpak wordt steeds belangrijker in Europese steden.

In plaats van onmiddellijk grote infrastructuurprojecten uit te voeren, experimenteren steden met tijdelijke maatregelen, proefopstellingen en participatieve projecten. De straat wordt daardoor een soort laboratorium. Dat is ook belangrijk in de context van klimaatverandering. Meer bomen betekenen niet alleen een aangenamere straat. Ze zorgen ook voor schaduw, biodiversiteit en waterinfiltratie. Regenwater kan lokaal worden opgevangen in plaats van onmiddellijk naar het rioleringsstelsel te worden afgevoerd.

Publieke ruimte wordt zo een onderdeel van de klimaatstrategie. Dat verandert ook de rol van de architect. De architect ontwerpt niet langer alleen gebouwen. Hij of zij werkt steeds vaker aan landschappen, mobiliteit, waterbeheer en sociale infrastructuur.

De klassieke scheiding tussen architectuur en stedenbouw wordt daardoor minder relevant. Het echte onderwerp is de stad als geheel. Barcelona en Antwerpen tonen dat het mogelijk is om ruimte terug te geven aan de bewoners. Maar ze tonen ook dat dergelijke veranderingen zelden volledig zijn. In Antwerpen bleef de ondergrondse parkeergarage behouden.

De hedendaagse stad wordt immers niet gebouwd vanuit één ideaalbeeld. Ze wordt opgebouwd uit onderhandelingen tussen bestaande infrastructuur, politieke belangen, economische realiteit en nieuwe maatschappelijke doelstellingen.

De belangrijkste verandering zit daarom misschien niet in het verdwijnen van de auto. Ze zit in het verdwijnen van het idee dat de auto automatisch voorrang moet krijgen. Dat is een kleine architecturale verschuiving met enorme gevolgen. ■

OMA opent Tenjin Business Center II

Het kantoor wordt opnieuw stedelijke infrastructuur.

Op 1 september 2026 werd in Fukuoka het Tenjin Business Center II van OMA geopend. Het project, ontwikkeld onder leiding van Shohei Shigematsu, is een voorbeeld van de manier waarop hedendaagse kantoorarchitectuur steeds meer probeert te functioneren als onderdeel van de stad in plaats van als geïsoleerd bedrijfsgebouw.

De klassieke kantoortoren is vandaag immers een probleemgeval geworden. Sinds de opkomst van hybride werken zijn grote hoeveelheden kantoorruimte minder vanzelfsprekend geworden. Tegelijk blijven centrale stedelijke locaties bijzonder waardevol. Dat betekent dat het kantoor opnieuw moet worden uitgevonden. Niet alleen als werkplek, maar als stedelijke infrastructuur.

In Japan is die vraag bijzonder relevant. Grote steden zoals Fukuoka investeren in stedelijke vernieuwing, terwijl de druk op centrale gebieden blijft toenemen. Het Tenjin-project maakt deel uit van die transformatie. OMA heeft zich nooit beperkt tot een klassieke definitie van architectuur. Het bureau onderzoekt regelmatig hoe gebouwen functioneren als onderdeel van grotere stedelijke systemen.

Dat is precies wat in het huidige debat over kantoren opnieuw belangrijk wordt. Een kantoorgebouw dat alleen tijdens kantooruren functioneert, is vanuit stedelijk perspectief relatief inefficiënt. Waarom zou een gebouw ‘s avonds leegstaan? Waarom zou de begane grond alleen toegang bieden tot liften? Waarom zouden publieke functies beperkt blijven tot de straat?

De hedendaagse kantoorarchitectuur probeert daarom steeds vaker verschillende programma’s te combineren. Werkplekken worden gekoppeld aan winkels, horeca, publieke ruimtes, mobiliteit en groen. Het gebouw wordt zo minder een object en meer een stukje stad. Die evolutie is niet alleen architecturaal, maar ook economisch. Eigenaars moeten gebouwen aantrekkelijk maken voor gebruikers die niet noodzakelijk vijf dagen per week aanwezig zijn.

De kwaliteit van publieke ruimtes, terrassen, ontmoetingsplaatsen en voorzieningen wordt daardoor belangrijker. Het kantoor moet een reden geven om erheen te gaan. Dat lijkt misschien vanzelfsprekend. Het is echter een fundamentele verandering ten opzichte van de kantoorarchitectuur van de vorige eeuw. Toen was efficiëntie vaak het belangrijkste criterium: zoveel mogelijk werkplekken op een zo klein mogelijke oppervlakte.

Vandaag worden sociale interactie en ruimtelijke kwaliteit opnieuw belangrijk. Het kantoor wordt een plek waar mensen elkaar ontmoeten. Dat heeft gevolgen voor de architectuur. Ruimtes moeten flexibeler worden. Circulatie wordt een sociale ruimte. Terrassen en gemeenschappelijke zones krijgen een grotere rol. De grens tussen werken en stedelijk leven vervaagt.

Het Tenjin Business Center II past in die ontwikkeling. De opening is daarom interessant, zelfs buiten de context van Fukuoka. De toekomst van het kantoor wordt wereldwijd onderzocht. In Brussel, Parijs, Londen en New York staan miljoenen vierkante meters kantoorruimte voor dezelfde vraag: wat gebeurt er wanneer de klassieke kantoorfunctie verandert? Sommige gebouwen worden woningen. Andere worden hotels of onderwijsinstellingen.

Maar een derde mogelijkheid wordt steeds belangrijker: het kantoor zelf opnieuw uitvinden. Dat betekent niet dat elke kantoorruimte volledig moet verdwijnen. Integendeel. De uitdaging bestaat erin gebouwen zo flexibel te maken dat ze verschillende gebruikspatronen kunnen opnemen. Dat vraagt om andere constructies, andere installaties en vooral een andere visie op duurzaamheid.

Een duurzaam gebouw is immers niet alleen energiezuinig. Het moet ook lang bruikbaar blijven. Een gebouw dat gemakkelijk kan worden aangepast aan veranderende functies heeft daarom een belangrijke ecologische waarde. Het Tenjin Business Center II kan vanuit dat perspectief worden gelezen als een voorbeeld van een bredere verschuiving. De kantoortoren wordt opnieuw onderdeel van de stad. Niet langer een afgesloten machine voor economische productie, maar een gemengd stedelijk systeem.

De toekomst van het kantoor zou daardoor minder gaan over hoeveel mensen er aan bureaus zitten. Ze gaat over wat een gebouw aan de stad kan toevoegen. ■

Belgen keren terug naar kantoor

Een derde van de Belgische werknemers (33%) wil dit jaar nooit meer thuiswerken, een stijging van 8 procentpunt tegenover vorig jaar. Bij studenten die later een kantoorjob ambiëren, stijgt diezelfde wens met exact dezelfde omvang. Dat blijkt uit de jaarlijkse Office Barometer van Befimmo, uitgevoerd door onderzoeksbureau iVOX bij 1.000 werkenden en 200 studenten. De terugkeer naar kantoor legt meteen ook een tweede vaststelling bloot: het kantoor zelf is nog niet overal afgestemd op wat mensen er komen doen.

Terug naar kantoor, bij twee generaties tegelijk

Zes op de tien werkenden (59%) hebben dit jaar geen vaste thuiswerkdag meer, tegenover de helft vorig jaar. Meer dan de helft (55%) werkt intussen nooit meer van thuis uit, tegenover 46% een jaar eerder, en zelfs de vrijdag als klassieke thuiswerkdag zakt van 28% naar 22%.

Bij studenten, de generatie die zich klaarstoomt voor de arbeidsmarkt, stijgt de wens om elke dag naar kantoor te komen naar 18%, exact dezelfde stijging van 8 procentpunt als bij de huidige beroepsbevolking. Nog slechts 2,5% van hen verkiest voltijds thuiswerk, tegenover 8% vorig jaar. Twee onafhankelijke steekproeven die in dezelfde richting en met dezelfde omvang evolueren: dat maakt van de terugkeer naar kantoor de duidelijkste trend in deze editie van de Barometer.

Wat mensen naar kantoor brengt, is bovenal het werk zelf: samenwerking en verbinding met collega's is voor 41% een belangrijke reden om te komen, gevolgd door de toegang tot beter materiaal (21%) en de mogelijkheid om werk en privé gescheiden te houden (19%).

Architectenkrant is een maandblad uitsluitend bestemd voor de professionelen in de architectuur

www.architectenkrant.be

Maria van Hongarijelaan 64 b6,
1083 Brussel
Tel. 02 772 40 47
info@mediaxel.com

Redactie : Nicolas Houyoux (hoofdredacteur)
nicolas.houyoux@mediaxel.com

Account manager Imen Matmati:
Tel. + 32 (0)497 18 80 12
Imen.matmati@mediaxel.com

Totaal bereik : 13.700 architecten.
Artikels, foto's en tekeningen in het redactioneel gedeelte van de Architectenkrant bevatten geen publiciteit; producten en bedrijven worden hier uitsluitend vermeld ter informatie van de lezers. Artikels met informatie van eerder publicitaire aard worden opgenomen met de vermelding 'productinfo, advertorial,..'. Alleen de auteurs zijn verantwoordelijk voor de artikels, foto's, illustraties en standpunten die in de Architectenkrant verschijnen.

Copyright 2026 - MediaXel bvba.
Alle rechten voorbehouden, die van vertaling inbegrepen. Paraît également en français.

De indeling maakt het verschil

Die terugkeer zet meteen ook de kantoorervaring zelf in de kijker. Minder werkenden vinden dat hun kantoorinrichting hun creativiteit (26%, -9 procentpunt), teamwork (42%, -5 procentpunt) of de mogelijkheid tot afzondering (32%, -7 procentpunt) ondersteunt.

De Barometer toont ook waar dat verschil vandaan komt. Wie werkt in een omgeving die open en gesloten ruimtes combineert, scoort op elk vlak beduidend beter dan het gemiddelde:

	Gemiddelde	Combinatie open + privé	Flexdesk
Kan zich concentreren	47%	64%	33%
Indeling stimuleert teamwork	42%	60%	38%
Indeling stimuleert creativiteit	26%	32%	18%
Kan zich in stilte afzonderen	32%	45%	30%

Het omgekeerde geldt evenzeer: in een open ruimte met flexibele plaatsen zegt de helft (51%) dat lawaai en afleiding de productiviteit aantasten, tegenover 37% gemiddeld. Toch werkt vandaag amper 12% van de Belgische kantoormedewerkers in een gecombineerde omgeving. Voor werkgevers en vastgoedspelers ligt daar een duidelijke opportuniteit: de winst zit niet in méér vierkante meters, maar in beter ingedeelde vierkante meters.

Werkenden en studenten bewegen intussen uit elkaar op het vlak van flexibiliteit. Werknemers kiezen dit jaar net iets vaker voor een vaste zitplaats en laten flex desk links liggen, terwijl studenten net iets meer opengaan voor flexibiliteit. Voor de instromende generatie liggen bovendien de verwachtingen op vlak van bereikbaarheid en duurzaamheid merkbaar hoger: 76% van de studenten vindt een kantoor dat vlot bereikbaar is met het openbaar vervoer belangrijk, tegenover 50% van de huidige werknemers, en ook duurzame initiatieven wegen voor hen sterker door bij de keuze van een werkgever. Ook nabijheid van winkels (43% tegenover 29%) en horeca (38% tegenover 27%) weegt voor hen sterker door.

Vergaderen blijft onmisbaar, en fysiek blijft de norm

Vergaderen roept bij werkenden gemengde gevoelens op. Een derde van wie vergadert (35%) vindt het aantal vergaderingen te veel, en wie online vergadert geeft de eigen «digitale vermoeidheid» een 6,1 op 10. Maar de conclusie is niet dat vergaderen onder druk staat, wel de routineuze online vergadering. Amper 1% vergadert uitsluitend online, tegenover 32% die dit uitsluitend fysiek doet.

Voor een belangrijk gesprek met een klant of externe partner is die voorkeur nog uitgesprokener: 73% van wie vergadert kiest uitdrukkelijk voor een fysieke vergadering, en bij de jongste groep (18-34 jaar) loopt dat op tot 81%. Het zijn dus net de digital natives die het sterkst voor de fysieke ontmoeting kiezen. Fysiek klantcontact versterkt volgens de bevraagden bovendien de zakelijke relatie, met een score van 7,5 op 10. Fysieke ontmoetingsruimte maakt met andere woorden een aantoonbaar strategisch verschil, en is geen overblijfsel uit een tijd voor Teams en Zoom.

Die voorkeur vertaalt zich ook in concrete vraag. Een kwart van de werknemers (25%) boekt zelf weleens een externe vergaderzaal of weet dat dit binnen het bedrijf gebeurt, vooral wanneer intern de ruimte ontbreekt (37%) of als centraal ontmoetingspunt voor geografisch verspreide teams (33%). Wat hen tegenhoudt, is geen gebrek aan interesse, maar een te hoog geachte huurprijs (37%) en een te traag of complex boekingsproces (29%). Wie wel boekt, verwacht vooral een middelgrote zaal met werkende basistechniek zoals een interactief scherm en draadloos scherm delen, aangevuld met IT-ondersteuning, geen overdreven concept.

De verwachtingen zelf zijn opvallend nuchter: vooral een middelgrote zaal voor 5 tot 8 personen (55%), met werkende basistechniek zoals een interactief scherm of smartbord (38%) en eenvoudig draadloos scherm delen (37%), aangevuld met technische IT-ondersteuning ter plaatse (47%), koffie (44%) en catering rechtstreeks in de zaal (36%). Geen overdreven concept, wel techniek die het doet.

Coworking: de volgende generatie blijft overtuigd

Bij studenten ligt het enthousiasme voor coworking al twee jaar op rij rond 69%, een teken dat de generatie die instroomt het concept genegen blijft. Wat hen aantrekt, is opvallend consistent: een betere sfeer (55%), een meer samenwerkende omgeving (36%) en toegang tot ontspanningsruimtes (33%).

Bij de huidige werknemers is het oordeel dit jaar minder uitgesproken: 38% staat positief tegenover coworking, 31% negatief, en bijna een derde (32%) heeft er geen mening over, een stijging met 6 procentpunt. De verschuiving zit dus vooral in een groeiende groep zonder uitgesproken oordeel, eerder dan in toegenomen weerstand. Franstaligen, jongeren en hoger opgeleiden blijven het meest positief.

Ook HR-directors en CFO's aan het woord over AI

Naast werkenden en studenten bevroeg Befimmo ook 50 HR-directors en CFO's over de impact van artificiële intelligentie op de werkvloer. Wie moet kiezen tussen twee risico's, vreest sterker voor vaardigheidsverlies bij medewerkers die AI structureel gebruiken (32%) dan voor jobverlies of het afbouwen van functies (14%); een kwart (24%) ziet beide risico's als even zwaar, drie op de tien (30%) zien weinig risico.

Over de invloed van AI op de kritische denkvaardigheden van medewerkers zijn de bevraagden zelf exact verdeeld: 40% verwacht een negatieve invloed, 40% een positieve, en 20% verwacht geen invloed. Van wie een negatieve invloed verwacht, maakt 70% zich daar ook effectief zorgen over. Wie vreest voor vaardigheidsverlies, wijst vooral naar kritisch en analytisch denken (52%), schrijfvaardigheid (48%) en probleemoplossend vermogen (48%). Toch is het beeld niet louter somber: bijna de helft (46%) verwacht dat AI vooral repetitief werk zal doen afnemen, en 38% verwacht een productiviteitswinst.

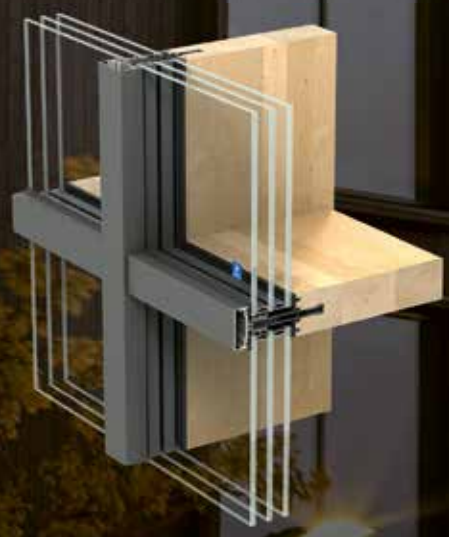
Op vlak van tewerkstelling verwacht 38% een daling van het aantal voltijdse functies de komende drie jaar, tegenover 48% die geen verandering verwacht. Zes op de tien (60%) schatten in dat 1 tot 20% van de huidige functies binnen vijf jaar grondig verandert of verdwijnt door AI, een kleinere groep (16%) verwacht een grotere impact. Opvallend: slechts 10% verwacht dat AI vooral banen zal vervangen, de meerderheid ziet vooral een verschuiving van takenpakketten (30%) of een combinatie van beide effecten (32%). Meer dan een derde van de bevraagde HR-directors en CFO's (36%) vreest bovendien dat hun eigen functie op termijn deels of volledig door AI kan worden overgenomen, een teken dat de onzekerheid rond AI ook de beslissingnemers zelf niet bespaart.

Over de Barometer

De Befimmo Office Barometer is een jaarlijks onderzoek van Befimmo. Dit jaar werd het onderzoek online uitgevoerd door iVOX van 3 tot en met 13 juli 2026, onder 1.000 Belgische werkenden, representatief naar geslacht, leeftijd en opleidingsniveau, en onder 200 studenten. De maximale foutenmarges bedragen respectievelijk 3,02% en ongeveer 6,9% bij een betrouwbaarheidsniveau van 95%. Een aanvullend onlineluik werd van 19 tot en met 26 augustus 2026 afgenomen bij 50 Belgische HR-verantwoordelijken en financieel directeurs. ■

TimberWall 50

Eerste hybride hout-aluminium vliesgevel

Met TimberWall 50 introduceert Reynaers Aluminium zijn eerste hybride hout-aluminium vliesgevel. Het systeem, ontwikkeld in samenwerking met de Zweedse specialist bARK, combineert de natuurlijke uitstraling van hout met de technische voordelen van aluminium in één oplossing voor vliesgevels en scheidingswanden.

Ontdek meer op
www.reynaers.be/timberwall-50

Habitat 7, Zweden © Krook & Tjäder

Reynaers Aluminium | bARK

Ramen Deuren Glasgevels